Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Zijn er zoo?, of philantropie en hartstogt : tooneelspel in vijf bedrijven.

https://hdl.handle.net/1874/371620

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT 1929

Verzameling tooneel-stukken uit de nalatenschap van Prof. Dr. J. te WINKEL

No. 678

Dr. J. A. Winkel
N. 1071

678

ZIJN ER ZOO?

OF

PHILANTROPIE EN HARTSTOGT.

TOONEELSPEL,

IN

VIJF BEDRIJVEN.

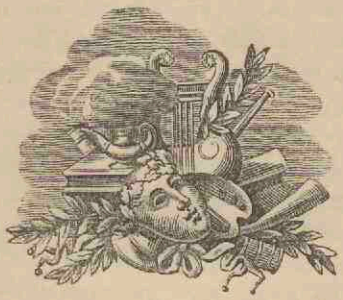

TE AMSTERDAM,
BIJ J. H. & G. VAN HETEREN.

1855.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

» *Die wijn was ook niet om den* volgenden dag *te gebruiken.*" *Zóó verontschuldigde zich de wijnkooper, toen zeker dorpsherbergier zich beklaagde, dat het vocht, hem bij gelegenheid der kermis toegezonden, den dag daarna alle smaak en geur — ja zelfs de kleur had verloren. En die verontschuldiging, — de schrijver van* ZIJN ER ZOO? *maakt haar ook tot de zijne. Zulke wijn moet ook* dadelijk *gedronken worden; eene zekere, van buiten aangebragte opgewondenheid bij het gebruik, kan er alleen eenige geur en smaak aan geven. Wanneer die wegvalt — als het* gehoorde *later* gelezen *en aan fijner proef onderworpen wordt, dan blijkt het vaak, dat er geene alcohol-deelen aanwezig zijn; dat het slechts een kunstwijntje is.*

En, nu eene herhaalde opvoering van ZIJN ER ZOO? *den schrijver tot de uitgave doet besluiten, wil hij het ook voor niets anders gehouden hebben; verschuilt hij zich geheel achter zijne goede bedoelingen — zeker niet zeer gangbare munt bij Heeren beoordeelaars — en stelt hij alleen prijs op den lof van iets geleverd te hebben, dat niet al te* saai *is, en eenigermate tot leering, opwekking en waarschuwing van het volk kan bijdragen. Wel waagt hij daarmede, dat men dit als een nog niet geëxploiteerd onderdeel der philantropie zal beschouwen; en, sedert men begonnen is de philantropen voor een bijzonder menschensoort te houden — lieden die zich op dat gebied eenen bepaalden werkkring kozen en mogelijk nog eenmaal aan patent-regt zullen worden onderworpen — nu meent hij tegen eene uitlegging in dien zin te moeten opkomen. Nut te stichten, philantropie in beoefening te brengen, ieder op zijne wijze, naar elks vermogen en omstandigheden; dit zal wel onzer aller roeping zijn en in dien* algemeenen *zin wenscht de schrijver dan ook gaarne mede te dingen naar den eerenaam van —* PHILANTROOP.

November 1855.

*** De uitlatingen, hier en daar door de Tooneel-Directie, tot bekorting noodig geoordeeld, worden hier teruggegeven.

PERSONEN.

VAN HUVELL, *een vermogend Particulier.*

LUCIA DE VERMONT, *zijne Pleegdochter.*

BALDER, *Baddokter.*

BROWN, *een Kapenaar.*

VAN GEELSEN,
MEVROUW VAN GEELSEN, } *Badgasten.*

VERBALEN, *Eigenaar van het Badhuis.*

LINKS, *Winkelier.*

ZEESCHELP, *Badknecht.*

MARREGJE, *zijne Vrouw.*

FOEKJE, *hunne Dochter.*

SCHOL, *Visscher.*

GUSTAAF, *Kamerdienaar van* VAN HUVELL.

JOHAN, *Knecht in het Badhuis.*

AUGUSTE, *vijfjarig Dochtertje van* BROWN.

GRIJP, *Deurwaarder.*

Eenige Jongens en Meisjes uit het Kinder-Badgesticht, Dorpelingen enz.

EERSTE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Het tooneel stelt voor, aan de linkerzijde het Badhuis, waarvoor eene varande. Ter regterzijde eenig geboomte waaronder de woning van den Badknecht eenigzins op den achtergrond. Aan het einde van het tooneel een trap waar langs men naar zee afdaalt, en waarvan alleen de boveneinden der leuning zigtbaar zijn. In het verschiet zee en lucht.

JOHAN, SCHOL.

JOHAN, *bezig eenige stoelen en tafels in orde te schikken.*

Ik heb het je nu al meermalen gezegd Scholletje, er is van daag niets noodig. Je kan gerust je zoodje naar stad dragen. Denk je dat die rijke lui alle dagen jou doode tongen lusten? Ge zoudt van die menschen wel geheel en al visch willen maken, want behalve dat ze den ganschen dag met de visschen in zee zijn, wilt gij ze ook nog met visch volstoppen. Neen man, 't is van daag een vleeschdag, breng je grommetje maar gaauw weg anders is het voor de poes.

SCHOL.

En wou jij dan levendige tong eten! Kaik nu hou je U, of je ze nooit gezien hebt. Een tong is altaid dood.

JOHAN.

Wel Schol! nu wilt ge me wat op den mouw spelden.

Een tong altijd dood! Dan sterft het stomme dier zeker van de schrik als hij gevangen wordt. *(Schol wil de vischen uitpakken.)* Neen! brui nu maar op met je visch; ik behoef ze niet eens te zien. Ik bemerk genoeg dat ze hardstikke dood zijn, hoor. Mogelijk kunt ge Fockje, de dochter van Zeeschelp er wel eens op trakteren, dat arme schaap krijgt toch niet te veel sedert de ziekte van hare ouders, en waar de honger kwelt daar let men niet op een luchtje. — Maar daar wordt gescheld — ik groet je.

TWEEDE TOONEEL.

SCHOL, GUSTAAF.

SCHOL, *stuk voor stuk de tongen beruikende.*

Daar zait de schelm zoo iets! Zou ie gemerkt hebben, dat ik het maisken zoo lief heb? — Ik leuf het warempel, en toch heb ik er nooit of te nimmer een woord over gesproken. *(De vischen weder in het mandje verpende.)* Nou hoor, de tongetjes zijn nog zoo frisch als een neut, maar als ik ze eerst in stad heb, wil 'k et niet zeggen, 't is zoo'n bitter akkeratige visch, en 't is zeumerdag — sakkerloot! Als de oudjes van Fock ze lustten, kaik, al sprongen ze dan ook onder men handen weg, dan kregen ze het zoodje zoo waar als ik Schol hiet.

GUSTAAF, *de laatste woorden afgeluisterd hebbende.*

Vriend! Gij woont hier zeker in den omtrek, zijt visscher van beroep en verkoopt uwe vangst in het badhuis? Weet gij ook of daar veel volk gelogeerd is?

SCHOL.

Dat weet ik niet precies, maar aan de tongen te zeggen zou 'k 't wel haast denken....

GUSTAAF.

Aan de tongen! Gij zijt toch geen dokter? Als er tongen zijn, zijn er zeker ook gasten. — Of meent ge soms de tongen die ge daar in uwen korf hebt?

SCHOL.

Ja! wat anders? — Die zieke lui moeten tweemaal in de week visch op tafel hebben en nou mot je maar eens uitrekenen hoeveel man voor vijftig tongen neudig zijn, die breng ik dingsdags en vrijdags. — Maar 't volk zie ik nooit, behalve als ik ze in het water zie gaan, dan lach ik me slap, ze gaan bevend er in en komen er klappertandend weêr uit! — Ik heur als de zieke lui niet in zee zijn, dan eten ze of ze slapen.

GUSTAAF.

Nu dan zullen ze hier wel gezond worden — maar wacht, daar komt iemand uit het Badhuis zelf, die zal mij meer kunnen zeggen. (*Schol gaat heen.*)

DERDE TOONEEL.

GUSTAAF, VERBALEN.

GUSTAAF.

Naar ik vermoed behoort gij hier in het Badhuis, in dat geval zoude ik u vragen of er nog appartementen bij u verkrijgbaar zijn, voor een bejaard heer en zijn bediende?

VERBALEN.

Straks is eene familie onverwachts vertrokken en nu zijn daardoor mijne beste apartementen opengekomen, ik verhuur ze echter niet dan alle drie te zamen, omdat ze voor éêne familie ingerigt zijn.

GUSTAAF.

Dat zal geen bezwaar zijn, meer komt het er op aan hoe ze gelegen zijn, want mijn meester kan niet anders dan beneden vertrekken bewonen, daar hij te gebrekkig gaat om trappen te klimmen.

VERBALEN.

Het is, eene fraai aan den tuin gelegen kamer, met drie ramen, rijk gemeubileerd, een stil slaapgemak daaraangrenzende, en nog een vertrek onmiddelijk daarnaast, dat alleen toegang tot het binnenste van het Hôtel geeft; men is dus geheel vrij en kan in- en uitgaan zonder met de overige gasten meer in aanraking te komen dan men zelf wil. Kom en overtuig U zelven van een en ander en ik twijfel niet of gij zult alles volkomen naar wensch vinden. En, wat eene honnette behandeling betreft, goede tafel en uitmuntende geneeskundige verpleging, daar kan U heer staat op maken — maar daar komt juist de Dokter aan, bij hem zult gij U ook nog naar een en ander kunnen informeren.

VIERDE TOONEEL.

DE VORIGEN, Dokter BALDER.

Dokter BALDER.

Zoo Heer Verbalen, wat is er voor nieuws van daag?

VERBALEN.

Er is kans dat ik mijne kamers weder bezet krijg. *(ter zijde)* en daar zal voor U ook iets aan te verdienen vallen, het is een kreupele *(luid.)* Die Heer doet voor zijn Meester onderzoek of er nog gelegenheid bij mij is om te logeren, en komt gij juist van pas om uwe diensten als Baddokter aan te bieden.

Dokter BALDER.

Gij weet Verbalen, ik ben niet gewoon mijne diensten zoo als gij dat noemt, aan te bieden. Zijn er lijders, die daarvan gebruik willen maken, rijk of arm, bij dag of nacht, zij vinden mij altijd tot hunne hulp gereed, maar er komen zoo vele patiënten aan een Zeebad, die het meer om een goeden kok, dan om een goeden arts te doen is dat ik menigeen een schrik op het lijf zou jagen, als ik hen mijne diensten aanbood. — Doch, gij waart met dien Heer aan het onderhandelen, laat ik U niet storen. Ik zal hier zoo lang plaats nemen. *(Hij zet zich onder de warande.)*

GUSTAAF.

Na de appartementen bezigtigd te hebben mijnheer de dokter wenschte ik U ook gaarne eenige oogenblikken te spreken.

Dokter BALDER.

Goed, ik zal u hier wachten.

GUSTAAF *en* VERBALEN *verwijderen zich langs het Badhuis.*

VIJFDE TOONEEL.

Dokter BALDER, Mevrouw VAN GEELSEN, VAN GEELSEN.

Dokter BALDER.

Die man maakt een gunstigen indruk op mij. Zijn meester is ongetwijfeld een fatsoenlijk man; maar op dien naam maakt ieder aanspraak, die gewoon is badplaatsen te bezoeken, het geld brengt immers het fatsoen aan en die daarvan niet voorzien is mag wel van hier blijven; doch, daar komt mijn zonderlinge vriend van Geelsen met zijne moeder aan. *(Hen te gemoet gaande)* Goeden morgen mevrouw, mijnheer van Geelsen, hoe gaat het? mij dunkt het loopen

gaat perfect van daag mevrouw, en dat met zulk eene warmte, dat belooft wat! als nu de eetlust ook maar wat terug mag komen, dan zult gij spoedig de apotheek kunnen verlaten.

Mevrouw VAN GEELSEN *(zuchtende en steunende.)*

Ach dokter, Gij spot met mij! de apotheek verlaten, als ik mijne pilletjes niet had dan was het spoedig met mij gedaan.

VAN GEELSEN.

Mama meent die pilletjes van boterhammen dokter, die zij van morgen na de Revalenta gebruikte. — en zooeven klaagde zij nog dat zij rammelde van den honger.

Mevrouw VAN GEELSEN.

Dat is juist wat mij bezorgd maakt, valsche honger anders niet; of ik eet of niet, ik heb er niets geen nut van, het gaat alles over.....

VAN GEELSEN.

Toch niet op mij mama, want dat zou waarlijk door mijn figuur gelogenstraft worden.

Dokter BALDER.

Ja van Geelsen, dat is in zeker opzigt Uw eigen schuld; meermalen zeide ik het U, gij gaat te dikwijls en te lang achtereen in zee, men moet zich voor uitersten wachten. — maar mama is vermoeid; mevrouw ik hoop U na het ontbijt nog even te zien. Tot straks van Geelsen. *(Van Geelsen en zijne moeder gaan het Badhuis binnen.)*

ZESDE TOONEEL.

Dokter BALDER, VERBALEN, GUSTAAF.

GUSTAAF.

Ik twijfel niet of mijnheer zal in Uwe voorwaarden genoegen nemen. Ik moet evenwel nog eens herhalen, dat

eene algeheele vrijheid van in- en uitgaan op den voorgrond staat en dat niemand uwer ondergeschikten onaangemeld zich tot hem vervoegen. Dat is nu eenmaal zoo zijn verlangen. Gij maakt de vertrekken gereed, weldra hoop ik met mijnheer hier te zijn.

VERBALEN.

Uitmuntend ik zorg voor alles. *(heengaande doch nog even terugkeerende,)* maar nog één woordje... mag ik den naam van uwen Heer weten?

GUSTAAF, *eenigzins in verwarring.*

Ja, dat is ook waar! Heb ik U dien nog niet genoemd?.... van Donau noemt mijn meester zich.—

VERBALEN, *ter zijden in zijne handen wrijvende.*

Nu ik hoop dat de vrije vaart op dien Donau mij geene windeijeren zal leggen. *(Hij verwijdert zich.)*

ZEVENDE TOONEEL.

Dokter BALDER, GUSTAAF.

GUSTAAF.

En nu dokter, vergun mij, indien geen ernstiger bezigheden U wachten, eenige oogenblikken, om U onder het diepste stilzwijgen eene mededeeling te doen, die met allergewigtigste omstandigheden in verband staat. — Ik heb immers wel zeker het genoegen met Dokter Balder te spreken, die vroeger in militaire dienst was en zich lang in onze koloniën heeft opgehouden — den stichter van het Kinderbad hier?

Dokter BALDER.

Die ben ik!

GUSTAAF, *eene adreskaart vertoonende.*

Is u dien naam bekend?

Dokter BALDER.

Van Huvell? van Huvell! mijn God! De trouwe vriend mijner jeugd, leeft hij nog? Die edelste der menschenvrienden. — O zeg mij waar vind ik hem? Dat ik dien brave aan mijn hart drukke.

GUSTAAF, *zich een traan uit de oogen wisschende.*

Mijn goede Heer, Dokter, die zoo veel tot het geluk van anderen toebragt; is thans zelf ongelukkig. — Het eenig overgebleven kind zijner overledene zuster is, door een verleider op het dwaalspoor gebragt, de wereld ingegaan en spoorloos verdwenen. — Wij zijn, na Engeland waar hij zich sedert eenige jaren met ter woon gevestigd heeft, verlaten te hebben, geheel Duitschland en een groot deel van Frankrijk doorgereisd, maar vruchteloos — en dezen morgen is zijne laatste hoop vervlogen, toen wij andermaal op Schoonoord, de plaats waar zij op het Dames Instituut was, de bedroefde vrouwen hoorden getuigen niets van haar vernomen te hebben.

Dokter BALDER.

Uw berigt slaat mij geheel ter neder. — juist in de onmiddelijke nabijheid van de plaats waar mijn edele vriend zich een eerzuil stichtte door zijne onbekrompene menschenliefde — juist daar moest hem het grievend leed worden aangedaan dat hem in onrust doet rondzwerven. — Doch, zeg mij, sedert hoe lang is het arme meisje verdwenen, en wie is de booswicht die zich aan haren roof heeft schuldig gemaakt?

GUSTAAF.

Slechts de eerste vraag kan ik U met zekerheid beant-

woorden — omtrent acht weken geleden ontvingen wij eene expresse van de Dames van het instituut, dat Lucia, zoo heet de nicht van mijnen Heer, ingevolge het door hem verleend verlof met eene der pensionnaires naar hare woonplaats vertrokken was, om aldaar eenigen tijd door te brengen, en dat zij van dáár op zekeren dag het gastvrije dak verlaten had zonder terug te keeren! — Stel U den toestand voor, waarin mijn arme meester verkeerde! Het eenige kind zijner innig betreurde zuster aan de overzijde van het kanaal — in het bezit van een verleider, en niet wetende waar haar te zoeken. Die toestand grensde in den beginne aan wanhoop, hij verweet zich den grond tot haar ongeluk gelegd te hebben door haar naar Holland te zenden, en verlof te hebben gegeven tot het verblijf bij hare vriendin, en, zal ik het U behoeven te zeggen, dat wij den volgenden dag reeds de reis aannamen naar de plaats waar het ongelukkige meisje den verleider aantrof, die haar ten verderve voerde?

Dokter BALDER.

Maar, dáár vernam Uw Heer toch wie hij was die hem zijne nicht ontroofde? —

GUSTAAF.

Alles liep te zamen om het schandelijk plan bevorderlijk te zijn. — Hare vriendin wier moeder een landgoed in de nabijheid van een Geldersch grensstadje bewoonde, onbekend met het adres van mijnen heer, gaf in hare ontsteltenis berigt naar het Instituut, en ten einde opspraak te vermijden werden geene de minste pogingen aangewend om het loszinnig meisje weder terug te vinden. — Gij begrijpt dat zij daardoor ruimschoots den tijd vonden om, zonder achterhaald te worden een grooten afstand af te leg-

gen. — Zoo bragten wij eenige uren in vertwijfeling door, verlegen welken weg wij zouden inslaan om het schuldige paar te achterhalen. Moeder en Dochter uit welker woning het meisje gevlugt was, kenden niet eens den waren naam van den verleider, die zich opgaf Student aan een der Akademien te zijn, doch wiens gevorderde leeftijd het vermoeden opgewekt had dat ook die opgave slechts dienen moest om zijn persoon en ware betrekking te verbergen. — Zijn gunstig voorkomen en wellevende manieren hadden hem bij de aanzienlijkste familien van het plaatsje toegang weten te verschaffen en zoo was hij dan ook met de nicht van mijnheer in kennis geraakt, tot dat hij bij gelegenheid van een landelijk bal, met haar verdwenen is. — Ja! dit herinnerde men zich later nog, dat hij gezegd had afkomstig te zijn van de Kaap de Goede Hoop, en het groote verwondering had gebaard, dat het meisje reeds kort na de kennismaking op zulk een vertrouwelijken voet met dien vreemdeling geraakt was — hetgeen niet weinig bezorgdheid bij hare gastvrouw had te weeg gebragt.

Dokter BALDER, *terzijde.*

Arme vriend! Wat zal uw edel en gevoelig hart geleden hebben. (*tot Gustaaf*) Het geeft intusschen blijken van hooge mate van ligtzinnigheid, om zich zoo in de armen van eenen vreemdeling te werpen; de gevolgen, niet alleen voor haar, maar ook voor hare betrekkingen moesten haar toch daarbij voor den geest gekomen zijn.

GUSTAAF.

Gij hebt gelijk, heer Dokter, doch het schrikkelijkst van alles moet ik u nog mededeelen. — Van de eene Duitsche plaats naar de andere reizende en overal een ijverig onderzoek instellende, ontmoetten wij te Wiesbaden

op het vreemdelingenboek den naam van Leonard Harding Jur. student van de Kaap de Goede Hoop met zijne zuster. Stel u nu voor dokter, dat die Leonard de zoon is van mijn meesters boezemvriend, om welker nabijheid te genieten hij zich in Engeland vestigde, en, zal ik u behoeven te zeggen in welk eenen toestand wij onze reis door Duitschland en Frankrijk vervolgden. — Doch mijn pligt roept mij, spoedig zult gij den zwaar beproefden vriend uwer jeugd zelven hier zien. — Mogt gij, mijnheer, hem in zijn leed ter zijde staan, maar vooral zoo mogelijk hem behulpzaam zijn in het opsporen zijner ongelukkige pleegdochter.

ACHTSTE TOONEEL.

Dokter BALDER, ZEESCHELP.

Dokter BALDER.

Ja! ware mij dat geluk beschoren! konde ik door opoffering van het mijne, zijn verloren geluk teruggeven, alles zoude ik voor dien edelen man veil hebben — doch, moed gevat, ik heb in mijne verkeering met de menschen al zoo vaak de braven met rampen en tegenspoeden zien worstelen en de ondeugd een gelukkig lot te beurt vallen, dat het mij niet verwonderen mag dat ook hem, den besten der menschen, die zware beproeving treft. — Ah! daar is vriend Zeeschelp — wel man! hoe gaat het met de koorts, hebt ge haar al eens in zee afgespoeld?

ZEESCHELP.

Neen dokter, zoo ver is het nog niet — de Heer Verbalen heeft mij beloofd, dat ik spoedig mijn post aan zee weder betrekken kon — maar dokter, ik kom daar niet weêr, daar heb ik zoo'n voorgevoel van; uitgeput door de ziekte die mij en mijne vrouw zoo lang reeds broodeloos

deed zijn; wacht mij niets anders dan de bedelstaf. — Eene nieuwe ramp vervolgt mij.

Dokter BALDER.

Zeeschelp maak u niet aan ondankbaarheid schuldig, gij en uwe vrouw van eene zware ziekte herstellende, moest gij u verblijden over uwe redding en het overige aan Hem overlaten, die geen muschje onverzorgd laat en die ook dat bezwaar van uw hoofd kan afwenden — maar zeg mij eens, wat is het dat u drukt, zijt gij dan niet te helpen, en zou bij zoo vele badgasten niets voor u te doen zijn?

ZEESCHELP, *bewogen.*

Ach dokter wanneer gij den geheelen omvang van mijn ongeluk kendet! Neen! ik ben niet meer te helpen. — Tot dezen ochtend toe had ik daar nog hoop op, maar toen is die hoop vervlogen, en eer het avond is bezit ik geen leger meer waarop mijne arme vrouw en mijne lieve dochter het hoofd kunnen nederleggen, en mag ik nog van geluk spreken als men ons niet nakend en bloot op straat zet — en mijne betrekking als badknecht ook daarmede verloren geraakt.

Dokter BALDER.

Nu, nu, maak U nu niet al te beangst, met geld is veel goed te maken, en gij weet als het in mijn vermogen ligt dan help ik gaarne — maar vriend, hoe komt gij zoo onder schulden gebukt, dat is mij nog niet duidelijk? Geneeskundige hulp hadt gij voor niets, nadat gij mijn raad hebt opgevolgd door U in de Ziekenbos te begeven en daarenboven trekt gij nog *f* 4,— 's weeks daaruit, zoo lang gij ziek zijt, ik begrijp dus niet dat gij uwe goederen zult moeten aanspreken om uwe schuldeischers te voldoen. Zijn er dan ook nog soms oude schulden goed te maken?

ZEESCHELP, *in tranen uitbarstende.*

Ja Dokter! Ja! Oude schulden, één oude schuld, slechts ééne, die brengt mij ten val, en wat ik door ijver en vlijt heb trachten uittewisschen, die oude schuld blijft als een vloek op mij kleven, — en daarbij een duivel onder menschengedaante doet zijn voordeel met die schuld. Die is het die mij overal vervolgende mijn ongeluk zoekt en straks mijn met moeite overgewonnen huisraad geregtelijk zal doen verkoopen.

Dokter BALDER.

Nu spreekt gij raadselachtige woorden, doch wij hebben geen uitstel te verliezen, zeg mij nu maar spoedig hoe groot is die schuld en wie is hij die U daarover vervolgt? Zou hij tot geen uitstel of schikking te bewegen zijn?

ZEESCHELP.

Een haai, dokter, zou eerder te bewegen zijn om zijne prooi los te laten, dan hij om te schikken of uit te stellen. — Neen dokter, als ik niet precies ten 12 ure met *f* 500,— in de Herberg het Bruine Paard ben, dan staat de deurwaarder gereed — en ik mag niet eens den schurk noemen, die mij dat ongeluk aandoet.

Dokter BALDER. *Terzijde.*

Vijfhonderd Gulden! Neen dat gaat mijne krachten te boven. O! in zulke oogenblikken zou men wenschen schatten te bezitten. Rijken, rijken, soms benijd ik Uw groot vermogen. Wist gij hoe zwaar het dikwijls valt te vragen al is het dan ook maar om anderen te helpen, Gij zoudt ons vaak zoo stug niet, als of de aalmoes voor ons ware, afschepen. Doch, hier moet met voorzigtigheid te work worden gegaan. — *(Luid.)* Zeeschelp ga gij nu maar naar Uw huis, ik zal zien wat er voor U te doen is, maar de

kop er bij man, moed verloren al verloren. *(Zeeschelp vertrekt.)*

Het geval komt mij vreemd voor *f* 500,— schuldig aan een onbekende. En dan die raadselachtige woorden! maar wacht daar valt mij iets in. — Dat incognito zal moeijelijk te bewaren zijn als de kaerel tot de executie wil overgaan, daarenboven wat zal dat inboedeltje van dien armen Zeeschelp opbrengen; geen *f* 50,— en dan is hij later gemakkelijker te helpen, dan nu door de *f* 500,— in den zak van dien man te jagen. — Wij zullen het boeltje van den armen duivel dus maar eerst moeten laten verkoopen, om hem later des te beter te helpen. — Doch, hoe die Zeeschelp onder eene schuld van *f* 500,— komt is mij volkomen duister — jaren lang kende ik hem hier als badknecht, hij was eerlijk en trouw in die betrekking en van menig badgast die op zijnen ijver en op zijne hulpvaardigheid prijs stelde ontving hij extra belooningen, zoodat ik hem voor een gezeten burgerman hield — daarbij eene brave zuinige vrouw die nooit den winter inging, zonder voor een *f* 40,— levensmiddelen en brandstof uit de spaarkas te huis te krijgen en slechts één kind; een meisje zoo deugdzaam als schoon, dat ook al zorgde dat zij wat verdiende. — Neen! hoe meer ik de zaak in denk, hoe vreemder zij mij voorkomt. — Daar moet meer achter schuilen en ik wil trachten dien kluwen te ontwarren — ten einde niet alleen dat brave gezin te redden, maar ook het vermoedelijk boos opzet van den een' of anderen deugniet tegen te werken. — Vaak is er met goeden raad meer uit te rigten, dan met een hand vol geld, doch men moet het kwaad eerst in den grond kennen, om het te kunnen bestrijden. *(Hij gaat de woning van Zeeschelp binnen.)*

NEGENDE TOONEEL.

BROWN. LINKS.

(Zij komen op terwijl Dokter Balder de woning van Zeeschelp binnentreedt.)

LINKS, *op het huis van Zeeschelp wijzende.*

Neen Schelpje, tegen de kwaal waaraan Gij laboreert heeft dokter geen pillen of drankjes, en het geeft mij een dubbel genoegen dat terwijl ik U, oude guit, een beentje ligt, ik dien pil ook iets in den weg kan leggen. — Gij moet weten mijnheer de Schilder dat die kaerel mij overal in den weg loopt; is er een mazzeltje te doen bij den een of ander Visscher, die het ongeluk had de handen uit te strekken naar hetgeen de Zee hem toewierp, dan komt die dokter met zijn zedepreken tusschen beiden, en in plaats dat, dat eerlijk opgevischte goed 's nachts in mijne schuur wordt gebragt, gaat het naar den strandvonder, en de arme duivel kan met een klein bergloontje naar huis gaan, terwijl die Zeeschelp als onze lieve Heer ons met een schip op het strand zegent, den dokter aanbrengt, waar de stukken zoo wat blijven! — Zoo dikwijls heb ik hem al een deel in de winst aangeboden als hij zijne oogen wilde toeknijpen, maar hij, die vroeger niet vies was van een gevalletje, zit nu onder de preekstoel. — Nu zal hij dan eens ondervinden wat men voor die eerlijkheid koopt. Die eenmaal, zoo als ik en hij dat grijze pakje aan gehad hebben moeten zich die malligheid niet meer in het hoofd halen. Bij de politie staan wij toch in het zwarte boek en moeten wij alleen maar zorgen om het zoo aan te leggen dat men er niet voor de tweede keer inkomt; vooral nu men

de gevangenen als vogeltjes in de kooi opsluit, en men nergens zijne oude kameraden terugvindt. — Als ik niet zoo bang voor de cel was, dan scheelde het mij niet om nog eens een een paar jaar met mijne oude vrienden te brommen. — Maar ik zal het U niet behoeven te vertellen, want hoe deftig Gij er ook uitziet het gevalletje waar Gij mij toe gebruikt, zou de knapste kaerel van de weefzaal U niet verbeterd hebben.

BROWN.

Gij bedriegt u Links, met zulke plaatsen ben ik onbekend.

LINKS.

Nu, dat gaat mij niet aan; Zeeschelm noemden wij hem altijd, omdat hij de zee eenige balen katoen ontstolen had, en het niet bij den grooten heeler maar toevallig in het duin achter zijne wóning gebragt had, waarvoor hij twee jaar in ons gezelschap kwam — maar het is altijd een pruiler gebleven. Maar wat ik ook zeggen wil? ja! ik begrijp volstrekt niet waarom gij dien armen duivel zoo ongenadig behandelen wilt, dat gaat mij evenwel, zoo als ik zei, niet aan, de afspraak is eenmaal gemaakt, wat het boeltje ook opbrengt, ik krijg mijn *f* 500,— juist het bedrag der schuldbekentenis die gij voor mij schreeft voorleden week, en die door Schelp met een zuur gezigt geteekend werd. *(Hij houdt hem de hand toe.)* Toegeslagen heer Schilder!

BROWN, *met afkeer daaraan toegevende.*

Altijd kunt gij op die *f* 500, staat maken; maar gij spraakt daar straks van vogeltje in de kooi. — *(zacht tegen Links)* Dáár binnen is een vogel die mij niet ontgaan moet, de overige prullenboel is mij geen cent waard. — Let eens op — als men het voorhuis door is, hangt naast

de klok eene kanarie in een blaauw kooitje — dat moet gij voor mij koopen, al zou het ook de geheele *f* 500,— kosten.

LINKS, *met verbazing.*

f 500,—! Maar, als de dochter van Schelp dat beest missen moet gaat zij dood, daar is geen mis op. Zij heeft het opgevoed als een kind en na haar vader en moeder zou zij niets op de wereld minder lief dan hare kanarie willen missen.

BROWN, *zijne vreugde naauwelijks kunnende verbergen.*

Uitmuntend! — tot *f* 500,— toe kunt gij er voor bieden; ik moet het hebben wat het mij ook kost.

LINKS.

Mijnheer de schilder, heb je ook nog meer van die koopjes te doen, Schelpie zou dan nog mooi van zijn boeltje afkomen en een aardig stuivertje overhouden, maar hij zal er zijne vingers niet blaauw aan tellen dat geef ik u op een briefje. De kaerel is veel te eerlijk geworden, om een groote inventaris te hebben, en met zijne laatste ziekte is er ook nog menig zeil uit de lijken geslagen. (*In de handen wrijvende.*) Nou ouwe jongen zal Links u eens laten zien, dat je als een uilskuiken gehandeld hebt door zijn goeden raad in de wind te slaan. (*Op zijn horlogie ziende.*) Het is nu half twaalf en als de *f* 500,— over een half uur niet in het Bruine Paard zijn, dan leg je van nacht met je eerlijke hart voor wind en weder hoor — maar zeg eens mijnheer, je moet mij niet kwalijk nemen, dat ik u na onze eerste kennismaking liefst zoo weinig mogelijk uit het oog verlies, je hart mag zoo eerlijk zijn als goud, maar je zou toch nog menig oude schelm met zulk een gevalletje een lesje kunnen geven en zoo liefderijk als je Zeeschelp uit het nest denkt te ligten zou je den armen

Links ook wel eens aan een kanarievogel van *f* 500,— kunnen laten hangen. Het was zeker de duurste koop die ik ooit in mijn leven gedaan heb.

BROWN, *terzijde.*

Welke vernedering! (*Hij laat hem een gevulde beurs zien*), (*luid*) Mijne voornemens zijn zoo eerlijk als deze beurs Links, en dadelijk na den afloop tel ik u in klinkende munt toe, wat het boeltje minder dan de *f* 500,— heeft opgebragt — maar denk er om — zonder den vogel krijgt gij geen cent. (*Hij verwijdert zich.*)

LINKS, *blijft hem verwonderd nazien.*

Zoo'n rare snaak heb ik nu nog van mijn leven niet voor den boeg gehad! — *f* 500,— over te hebben om een armen duivel met vrouw en kind ongelukkig te maken en nog daarenboven zoo'n sommetje om een kanarievogel te bezitten. Het is, of de duivel in eigen persoon — of een Engelschman! —

TWEEDE BEDRIJF.

Het vorig tooneel, voor het huisje van den Badknecht ziet men aanstalten gemaakt tot het houden van een openbaren verkoop. Eene lange tafel met banken er om heenen geplaatst, en voorts een paar knechts bezig met het uitdragen van eenige meubelstukken.

EERSTE TOONEEL.

ZEESCHELP, MARREGJE, FOEKJE.

(Zeeschelp verlaat in bedrukte houding met Marregje, ondersteund door hare dochter, hunne woning.)

ZEESCHELP, *hij omhelst in tranen uitbarstende vrouw en dochter.*

Arme, arme vrouw, moest het dan zoo ver met ons komen, dat wij het weinige dat wij van het zuur verdiende goed nog overhielden ons moeten zien ontnemen, ontnemen door een mensch, dien ik nooit kwaad gedaan heb, dien ik zoo dikwijls getracht heb op den goeden weg terug te brengen. — Twee jaren lang bragt ik in de gevangenis door; mijne oogen aanschouwden dáár gruwelen, die de mond weigert uit te spreken, en sedert zie ik mij zonder ophouden gefolterd door een dier duivelen in menschen gedaante; vroeger deelgenoot mijner schande, die zelf, voortgaande op den weg des verderfs alles aanwendt om anderen daarop mede te slepen.

MARREGJE.

Voor uw goeden naam, beste man hebben wij alles over — zoo veel kwaad zijn wij al te boven gekomen; ook het verlies van have en goed zullen wij weder met Gods hulp, door ijver en vlijt trachten te overwinnen. Onze lieve Foekje is jong en sterk, ook zij zal alles doen om voor hare ouders wat te verdienen, *(de hand van hare dochter vattende)* niet waar beste meid, voor U zal geen offer te zwaar zijn om de eer van uwen vader te redden?

FOEKJE, *ter zijde en hevig aangedaan.*

Wist gij, moeder, welk een offer van uwe dochter geeischt wordt om den slag van uw hoofd aftewenden. — Voor welken schandelijken prijs ik vader's eer zou kunnen redden. — *(luid tot hare ouders.)* Niets zal mij te zwaar zijn geliefde ouders om uw droevig lot zoo dragelijk te maken als in mijn vermogen is, nacht en dag zal ik voor U arbeiden. *(ter zijde.)* Doch bedriegt mij mijn voorgevoel niet dan is dit eerst het begin van het helsche plan, dat om uwe dochter te verderven, tegen u gesmeed wordt.

TWEEDE TOONEEL

DE VORIGEN, LINKS, *en vele dorpelingen.*

(Laatstgenoemden scharen zich om de tafel voor de woning van Zeeschelp.)

LINKS.

Wel Schelpje heb je je nu nog bedacht? Je ziet dat het ernst wordt jongen. Als ik jou was draaide ik op het eerste schot maar bij, of je heele vleet raakt aanstonds over boord. Je hebt immers zoo vele vrienden onder de badgasten en zoo'n onnoozele *f* 500,— heb je toch wel in je spaarpot.

ZEESCHELP, *zacht.*

Daar hebt gij voor gezorgd schurk! *(Luid tegen Links)* Straks zeide ik het U dat ik geen cent meer rijk ben en de ziekte van mij en mijne vrouw mij verhinderd heeft om iets te verdienen.

LINKS.

Dan hebt gij als een uilskuiken gehandeld, om een papier te teekenen, vooruit wetende dat gij niet betalen kunt.

ZEESCHELP, *in drift zacht tegen Links.*

Mensch, hebt gij mij het mes niet op de keel gezet toen gij mij dreigdet. »Je poot onder den wissel, of morgen weet het heele dorp, dat je achter de traliën gezeten hebt!"

LINKS.

Bedaar Vriendje, daar komt volk uit het Badhuis en als je zoo hard schreeuwt loop je gevaar, behalve je inventaris, ook nog je eerlijken naam te verliezen.

(Hij verwijdert zich lagchende en gaat de woning van Zeeschelp binnen, gevolgd door Foekje.)

DERDE TOONEEL.

DE VORIGEN, VERBALEN, VAN GEELSEN, MEVROUW VAN GEELSEN.

(Laatstgenoemde komt stenende, aan den arm van haren zoon naar buiten.)

MEVROUW VAN GEELSEN, *tot Verbalen.*

Dischi gij van middag weder tongetjes op Verbalen? — Het is de eenige visch dien ik verdragen kan, en bij zoo vele vermoeijenissen moet ik mij goed voeden, anders raak ik geheel van den been.

VERBALEN.

Excuseer Mevrouw, met die erge warmte vertrouwde ik ze niet van daag en ik mag mijne gasten niet alle dagen visch voorzetten. Maar Mevrouw zal tevreden zijn; de de eerste snijboontjes, een delicieuse ossenhaas, kalfskarbonades, enz. enz. Maar het soepje dat ik vooraf zal laten gaan, Mevrouw, ik maak mij sterk dat u zoo iets delicieus nooit gegeten hebt.

VAN GEELSEN.

Ik heb mij anders wel eens laten vertellen Verbalen, dat soep in een logement een suspect kostje is en dat men dikwijls daarin terugvindt, waarmede men den vorigen dag op zijn bord kennis gemaakt heeft.

VERBALEN, *boos.*

Lasteraars en eerroovers, Mijnheer, die zoo iets durven verspreiden — zuiver vleeschnat, geen beentje zelf komt er in Mijnheer, en....

Mevrouw VAN GEELSEN.

Daar bederft gij het weêr met uwe dwaze openhartigheid Willem. Gij zult u iedereen tot vijand maken; men zegt niet alles zoo maar plomp weg wat men meent, dat heb ik u nu al zoo dikwijls onder 't oog gebragt, maar het helpt ook niets.

VAN GEELSEN.

Mama vergeet dat ik onder eene gelofte leg en dat ik niet anders spreken mag dan ik denk. Het is de philantropie in haren edelsten zin in beoefening gebragt. — Wat zullen alle die genootschappen, vereenigingen en bewaarscholen voor nut stichten, als men zich niet tot beginsel stelt altijd waarheid, nooit anders te spreken dan men denkt — wanneer men niet zwart zwart, en wit wit, durft noemen.

Als ons Waarheids-Vrienden-genootschap een tiental jaren slechts bestaan heeft, dan zijn wij een nieuw tijdperk ingetreden, dan zal de eene mensch den anderen niet telkens met open oogen staan te bedriegen en allerlei logens op de mouw spelden; dan zal dat "aap wat heb je mooije jongen" in het dagelijksch leven niet alle opregtheid en goede trouw doen verloochenen.

VERBALEN, *schamper.*

En hoe vele leden telt uw genootschap van Waarheids-Vrienden al?

VAN GEELSEN.

Buiten mij zijn er nog tien, die zich bij handteekening verbonden hebben, om altijd en onder alle omstandigheden de waarheid te huldigen, en te spreken zoo als men denkt.

VERBALEN, *spotachtig.*

O! dan is u het N°. Elf?

VAN GEELSEN.

Met uw verlof N°. Een! — Het denkbeeld ging van mij uit, het is een kind mijner vinding, dat niet zonder moeite ter wereld kwam.

VERBALEN, *ter zijde.*

En sterven zal voor dat het tandjes heeft gekregen.

VIERDE TOONEEL.

DE VORIGEN, DE DEURWAARDER, EEN OMROEPER.

Men hoort in de verte het geluid van het bekken des Omroepers, waarna hij gevolgd door vele nieuwsgierigen op den achtergrond staande, den publieken verkoop op regterlijk gezag en tegen dadelijke betaling uitroept van meube-

len, huisraad en alles wat buiten ter verkoop zal worden gebragt, toebehoorende aan Maarten Zeeschelp.

Mevrouw VAN GEELSEN, *verwonderd.*

Willem! wat mag dat rumoer beteekenen, breng mij gaauw naar mijne appartementen, zeker eene omwenteling, hemel wat een menigte volks!

VERBALEN.

Stel u gerust Mevrouw; er is voor u geen het minste gevaar. Het geldt slechts mijn armen Zeeschelp, den bad-knecht wiens huisraad men gaat verkoopen. Hij zit dáár met zijne zieke vrouw, en als hij niet door goede menschen geholpen wordt; dan ligt hij van nacht op de planken.

Mevrouw VAN GEELSEN.

Willem, hebt gij nog kaartjes voor de Passeerdergracht bij u, geef die menschen.....

VAN GEELSEN, *lagchende.*

Mama vergeet dat wij midden in den zomer en ver van Amsterdam zijn. Buitendien kent u mijne principes te goed om niet te weten dat ik nooit iets aan armen geef. Spaarkassen, Armen- en Bewaarscholen, Werkinrigtingen, — van niet minder dan achttien genootschappen ben ik lid, — u vindt de contributie op uw boekje — maar, aan een arm mensch iets te geven dat is het paupérisme begunstigen, de armoede voeden — men moet ze onderwijzen, met goeden raad bijstaan, werk geven — als men het heeft — maar zijn ze niettegenstaande dat alles tot armoede vervallen, en heft men ze daaruit op, dan werkt men de plannen der Voorzienigheid tegen, die ze zeker om wijze redenen in dien staat gebragt heeft.

VERBALEN.

Alzoo zou u die arme lieden, zoo ziek als ze zijn, maar onder den blooten hemel laten vernachten en tot ze zeggen: »wordt warm of verzadigd?"

VAN GEELSEN.

Mijnheer Verbalen vergeet dat onze voorzaten, de Batavieren in hetzelfde klimaat waarin wij leven ook onder den blooten hemel verkeerden en levensonderhoud moesten vinden in hetgeen de jagt hun opleverde.

VERBALEN, *boos.*

Mijnheer van Geelsen vergeet dat op dit oogenblik de jagt gesloten is, en dat de arme drommel een leelijke pijp zou rooken als hij ook maar een konijn bij de ooren kreeg — kom Mijnheer, morgen zal Zeeschelp zeker een goeden raad van u willen aannemen, maar help hem van daag aan een stuk brood en aan een nachtverblijf; men kan het eene doen en het andere niet nalaten.

FOEKJE, *verschrikt en in tranen naar hare ouders ijlende.* (*Zij heeft de kooi met den vogel in de hand. Links wil haar die ontnemen.*) Neen, neen, gij krijgt hem niet, het is mijn eigendom en niet van mijne ouders.

LINKS.

Dat doet er niet toe, ik heb het beest in je vaders huis zien hangen en verkocht zal hij worden! — Hebben zal ik hem, of ik roep den deurwaarder er bij. — Laat je vader mij mijn geld geven dan kan hij zijn heele rommel houden.

ZEESCHELP.

Ach Foekje, wat zal het u baten, verzet u maar niet langer, breng uwe ongelukkige ouders ook dit laatste offer.

FOEKJE, *snikkende en met afgewend gelaat de kooi aan Links gevende, valt aan de borst harer moeder.*

LINKS, *met den vogel zich verwijderende.*

Jelui dacht me dat daar mooi te ontfutselen, neen vriendjes alles is geld waard! En nu zullen wij met de levende have eerst beginnen, al is het ook maar een onnoozele vogel, Mijnheer de deurwaarder hier heb je N°. 1. (*Men schaart zich om en aan de tafel. Zeeschelp met vrouw en dochter blijven voor op het tooneel, in droefheid neêrgezeten.*)

ZEESCHELP, *de handen ten hemel heffende.*

Zal dit dan de laatste boete zijn, die Gij mij oplegt voor het eenmaal gepleegde kwaad!

DEURWAARDER, *met den hamer slaande en stilte gebiedende.*

»In naam des Konings en ten verzoeke van Barend »Links, winkelier in victualien, wordt Maarten Zeeschelp »voor de laatste maal gedagvaard om te betalen eene somma »van Vijfhonderd Gulden, die hij aan genoemden Barend »Links blijkens geproduceerde bewijzen wettig verschuldigd »is, terwijl, indien hij daarmede in gebreke blijft, ik, »Fredrik Grijp, deurwaarder, krachtens een vonnis van »de regtbank onmiddelijk zal overgaan tot den verkoop »van meubelen, huisraad en alles wat gevonden zal wor»den in de woning van voornoemden Maarten Zeeschelp »en daarmede voortgaan tot de algeheele voldoening van »meergemelde somma van *f* 500,—" Maarten Zeeschelp zijt gij bereid de gelden oogenblikkelijk in mijne handen te stellen? (*Allen wenden in angstige verwachting de oogen naar de plaats waar Zeeschelp zich bevindt, die onbeweeglijk zitten blijft.*)

DEURWAARDER, *met den hamer slaande.*

Alzoo ga ik over tot den verkoop van N°. 1. (*Een*

knecht gaat op de tafel, den vogel aan het publiek vertoonende.) Wat bied je voor dien kanarievogel? Hij zingt twee liedjes! — nu, wat bied jelui er voor? *(Ieder zwijgt.)* Is het dier geen geld waard?

LINKS.

Alles is geld waard, ik geef er vijftig Cents voor!

EERSTE VISSCHER.

60 Cents voor mij.

TWEEDE VISSCHER.

Nog een Kwartje voor mij.

LINKS.

De ronde som, één Gulden!

TWEEDE VISSCHER.

25 Stuivers voor mij.

DEURWAARDER.

Wie meer dan een Gulden Vijfentwintig Cents.

LINKS.

Nog één kwartje — en dan schei ik er uit!

DEURWAARDER.

Een.... gulden.... en.... vijf.-tig cents.

VIJFDE TOONEEL.

DE VORIGEN, SCHOL.

(Laatstgenoemde komt op een hondenkar gezeten ijlings aanrijden springt uit de kar en plaatst zich onder de menigte aan de tafel.)

DEURWAARDER.

Niemand meer dan een.... gulden.... en vijftig... cents... nie ....

SCHOL, *gejaagd.*

Twee guldens veur main! *(Aller oogen vestigen zich verwonderd op Schol.)*

LINKS.

Wat moet die ploert? Wacht ik zal hem maar in eens er afhelpen... tien gulden voor mij!

SCHOL.

Nog ien guldentje!

DEURWAARDER.

Elf guldens voor N°. 1, niemand meer dan.....

LINKS.

Hei daar! dat gaat zóó niet! Twintig guldens geef ik er voor.

SCHOL.

Nog ien guldentje!

LINKS.

Ben je dol vent — het zijn guldens en geen centen!

SCHOL.

Dan doe ik er nog ientje bij. *(Algemeen gelach, Zeeschelp en zijne vrouw beginnen belang te stellen in hetgeen er omgaat. Foekje plaatst zich met vreugdevolle blikken in de nabijheid van Schol.)*

LINKS.

Kinkel, denk je *mij* een beentje te ligten? Honderd guldens, en sla nou maar toe met je hamer.

SCHOL.

Nog ien guldentje daarenboven veur Schol.

EERSTE VISSCHER.

Houd je goed Schol!

DEURWAARDER, *op de tafel slaande.*

Stilte!

VERBALEN.

Honderd en één gulden voor een kanarievogel, wie heeft dat ooit gehoord!

LINKS.

Twee honderd guldens voor Links.

SCHOL.

Scholletje, nog ien guldetje meer. *(Algemeene verbazing.)*

LINKS, *terzijde.*

Dat begint te spannen! *(Luid.)* Drie honderd en een Gulden voor mij.

SCHOL.

Vier honderd en ien veur main.

LINKS, *terzijde.*

Nu er op of er onder. *(Luid.)* *f* 500,— en nu ook geen cent meer!

SCHOL.

En nog ientje! *(Alle aanwezigen staan sprakeloos van verbazing.)*

DEURWAARDER.

Vijfhonderd — en een gulden, het hoogste bod voor N°. 1. Kanarievogel en kooi. — Vijfhonderd en één gulden éénmaal..... Vijfhonderd en één gulden andermaal.... niemand... meer... dan Vijfhonderd... en één... gulden... niemand... niet! *(Hij slaat de koop toe.)* De kooper wordt verzocht voor te komen.

LINKS, *woedend.*

Door zoo'n.... door zoo'n ellendige boer geklopt te worden!.... Nu komt het op betalen aan. *(Schol door Links gevolgd dringen door het volk heen naar den deurwaarder.)*

SCHOL.

Hier heb je de kooper heerschop.

DEURWAARDER.

Hoe is je naam?

SCHOL.

Rijk Schol — dat zal je toch wel weten.

DEURWAARDER.

En wie zijn je borgen?

SCHOL.

Borgen, wat zijn dat veur dingen — die hebben ze me niet meêgegeven!

LINKS, *verheugd in de handen wrijvende.*

Daar hebben we het al! Ik krijg den vogel nog.

DEURWAARDER.

Gij moet twee solide, bekende menschen tot borgen hebben voor de prompte betaling, of dadelijk in klinkende specie de *f* 501,— met de veilingskosten voldoen.

SCHOL, *verlegen.*

Ik begraip gien woord van al die Stadhuiswoorden — doar hebben ze main niks van gezeid. *(uit zijn pet twee bankbriefjes krijgende.)* Alleen hebben ze me die twee papiertjes meêgegeven. *(Hij reikt ze den deurwaarder toe.)*

DEURWAARDER.

Twee bankbilletten van *f* 300,—! De zaak is in order en Rijk Schol, kooper van de Nº. 1. *(Van alle kanten gaat gejuich en handgeklap op. Foekje ijlt op Schol toe, valt hem in vervoering om den hals en kust hem, waarna zij verlegen naar hare ouders terugkeert.)*

SCHOL, *blijft bedremmeld met den vogel in de hand staan.*

Nog zoo ientje veur Schol!

LINKS, *hem nabaauwende.*

Jij, metje »nog ientje", ik zou je ook nog wel *ientje* geven willen, die je minder zou smaken, maar we hebben

geen tijd te verliezen. — Heer deurwaarder laat nu maar N°. 2 opbrengen. *(Hij ziet zijne nota in.)* Dat is een tafel en twee stoelen.

VAN GEELSEN, *tot den deurwaarder.*

Die man vergeet, mijnheer de deurwaarder dat hij volstrekt geen regt heeft om meer te laten verkoopen, zijne pretentie kan ten volle worden voldaan uit de opbrengst van den vogel. *(De aanwezigen maar vooral Zeeschelp en zijne vrouw zien elkander verrast aan en geven hunne toestemming te kennen. Links verkropt met moeite zijne teleurstelling.)*

LINKS.

En waar blijven dan de kosten.

SCHOL.

Nou, er is immers nog negen en negentig guldens over; daar zal de papierenrommel wel mede betaald zijn. —

DEURWAARDER, *verlegen.*

Ik... ik... had juist hetzelfde willen aanmerken, het vonnis luidt dat er verkocht zal worden tot dat de geheele som van *f* 500,— voldaan zal zijn, en *(met den hamer slaande)* wordt de verdere veiling dus opgeheven. De schuldvordering zal heden avond ten mijnen kantore worden vereffend en de Badknecht Maarten Zeeschelp ontheven van alle verdere namaning. *(Op nieuw gaat een gejuich op en allen brengen als om strijd Zeeschelp hunne gelukwenschen, terwijl Links verstoord zich verwijdert.)*

SCHOL, *Links nawijzende.*

Daar heb ik dien tagrijn lillijk op zijn getij gevischt. Daar Foek, heb jij jouw veugel, als dat biest zoo blij is als ik, dan zal ie je ooren nog doof zingen. — En nu jongens moeten we zorgen dat moeder Schelp weêr in haar

weuning ken, — ieder een stuk, dan is de boel gaauw weêr in huis, en dan zal ik jelui eens vertellen wat me straks onder weg gebeurd is. *(Ieder beijvert zich om het huisraad in de woning van Zeeschelp te brengen en de tafel en banken voor het huis op te ruimen.)*

VAN GEELSEN, *tegen zijne moeder die gedurende dat tooneel onder de varande plaats heeft genomen.*

Kom mama, gaan wij nu naar onze kamer, de koffij zal koud geworden zijn, *(tegen Verbalen.)* Gij vertelt ons straks wel eens den afloop dier zonderlinge historie, het is nooit pluis in zijn werk gegaan. *(Zij gaan het badhuis binnen.)*.

VERBALEN, *terzijde.*

Niemand blijder dan hij, dat hij zijne centen in den zak gehouden heeft.

SCHOL, *wordt omringd door Zeeschelp, zijne vrouw en vele der toeschouwers.*

Je mot dan weten, dat ik van stad terug kwam, en bij Louw Cornelissen te halfwege eventjes aanlag om een glaasje bier te koopen. Ik stapte van mien wagen af, en naauw had ik het glas aan mien lippen of doar komt Dokter Balder de harbarg uitstuiven, die teugen me zai hoe gaat het Schol, waarop ik zai, zunig Dokter, de visch is met de hitte hoast gien geld woard, en hoe gaat Dokter? moar de man liet me hoast niet uitspreken, en vroeg, of ik nog veur 12 ure op het dorp kon wezen? Wel zai ik, dat spaut er, het is tusschen de dunen gloende hiet en mien oude Karo loopt ook zoo hard niet meer. — Moar ik dacht, kan ik dien goeje dokter, die zoo veul veur een arm mensch over het, een plesier doen, dan zal het aan Schol en Karo niet leggen. — Ik zai dan Dokter

ik zal mien best doen om er klokslag 12 te wezen. — Ik schopte Karo op de bienen, ging op de kar en zou wegrijden, moar daar was het niet meê uit. *(Gelach der omstanders.)* Dokter hieldt me teugen, liep flusjes de harbarg weêr binnen en er weêr uit ook en toen vertelde ie me dat er bij Zeeschelp krek om 12 uur boelgoed stond gehouden te worden, en dat ik het allereerste stuk — het kon niet schelen wat het was — veur *f* 500, — koopen moest, minder mogt ik er niet veur geven, maar wel wat meer, het kwam er op geen gulden of tien oan — moar zai ie, als je dan dat stuk gekocht hebt, mag er niets meer verkocht worden, want dan kan Zeeschelp zien schuld betoalen. Toen ik markte dat het te doen was om onzen ouden Schelp uit de pien te helpen, was ik niet te houden, en, had de man mien Karo niet bij den kop gegrepen, dan was ik zonder die twee briefjes weggereden, en dat, zai die zwarte Kaerel ommers, waren de borgen, of nog beter als borgen, dat vatte ik niet regt — moar dat doet er niet toe, toen hij ze in de gaten kreeg keek hij net als een dreuge visch, die weêr water voelt en *ik* had de veugel — Jongens wat was ik blij dat et juust dat veugeltje van Toek moest wezen! Kom Schelpie geef me nou je hand reis, nou ben je er uit ouwe en de goeje moeder Schelp ook, niet woar? *(Zeeschelp drukt hem met tranen in de oogen de hand, terwijl zijne vrouw Schol omhelst.)*

ZEESCHELP.

God zal het u loonen goede Schol, maar waar is die brave Dokter? Nooit kan ik er hem erkentelijk genoeg voor zijn. Honderde menschen hebben aan hem leven en gezondheid te danken, die in het arme kinderen-badgesticht — waar zij dikwijls zoo ellendig uit de groote steden hem

worden toegezonden, nu als flinke visscherlui of matrozen hun bestaan vinden.

SCHOL, *op een der toeschouwers wijzende.*

Hier heb je een van die gelukkigen, vrindjes! Ouders heeft ie nooit gekend — en hij wil ze ook nooit kennen, is het niet woar Joap? want ze lagen je immers op de blaauwe stienen van een stoep nêer! — dat zou geen hond doen, moar als de ondeugende moeder veur heur aigen bloed niet zorgt, *(hij neemt zijn muts af)* dan leeft onze lieve Heer nog, en die zendt dan zijne engelen uit om die stumpertjes te bewoaren en op te voeden. En zulk een engel nam ook hem in bescharming — leve de broave Dokter! als een meloatsche kwam Joapie hier in 't gesticht, en kaik em nou es an; hij is nou al stuurman op de Jonge Hendrik — en heb ik lange Piet hier ook niet gezien? joa doar stoat ie! *(op een ander der aanwezigen wijzende.)* Dat is ook nog zoo'n stadskindje, moar het zeewoater heit er alles van de stad afgespoeld en ik wed, veur gien geld zou ie er weêr heen willen, wat zeg jij Piet? we motten *zee* zien hè? de branding heuren, en as je van de rais te huis komt, de hand van dien goejen dokter drukken. Zonder dat zouden we niet kunnen leven — is 't woar of niet? — Kom vader Schelp, jij doet zeker meê niet woar? Driemaal hoerah veur dokter Balder. *(Allen ontblooten het hoofd en roepen hoerah voor den braven Dokter.)*

VERBALEN.

Jammer inderdaad dat mijne rijke badgasten die goede lieden niet eens hooren juichen en den lof uitbazuinen van een man die het geluk alleen zoekt in dat van anderen. *(tegen Zeeschelp.)* Kom Schelp, help uwe vrouw nu maar eerst weder de boel in order brengen en laat Foekje even

met mij gaan ik zal haar wat voor uw middagmaal medegeven. (*Zeeschelp gaat met Marregje in zijne woning. Verbalen treedt gevolgd door Foekje het Badhuis binnen en de overigen verlaten het tooneel.*)

ZESDE TOONEEL.

BROWN, LINKS. *Komen te zamen aan de regterzijde van het tooneel op.*

BROWN.

Gij hebt den vogel dus niet gekregen Links? en liet gij hem om dien éénen gulden aan dien boeren kinkel? Honderd gulden meer hadt gij moeten bieden.

LINKS.

Zoo? En als ik dan met het beest bij U gekomen was en gij hadt U bij uw hoogste bod van *f* 500, — gehouden dan kon ik mijn kanarie dagelijks hooren zingen: *(Hij zingt de wijs van Wilhelmus)* »Links heeft zich bij den neus laten krijgen" — Neen heer Schilder zie me zoo dom niet aan, kanaries van *f* 600, — dat zijn affairetjes waarmede Links zich niet inlaat. — Voor zoo'n som heb ik mijn schuur vol goed.

BROWN.

Hoe kwam die Schol aan zoo veel geld? Dat kan immers nooit eerlijk toegegaan zijn?

LINKS.

Daar heb ik mij ook al gek op gepractiseerd, maar toen de vogel verkocht was en de Deurwaarder mij zei dat ik van avond mijne *f* 500, — bij hem kon ontvangen, heb ik de plaat gepoetst omdat ik geen lust had nog langer uitgelagchen te worden, maar ik zal er wel achterkomen dat verzeker ik U, die Schol is te dom om een geheim te bewaren.

BROWN.

Zeeschelp is nu voor goed' uit den brand, en in zeker opzigt doet mij dat genoegen.

LINKS, *brutaal.*

Doet jouw dat plaisier dat Schelp uit den brand is! Heb je nooit gelogen dan lieg je nou als de duivel in eigen persoon. Eerst heb je mij den weg aangewezen, hoe ik hem door het teekenen van een briefje van *f* 500,— op strand kon jagen, en nou zou het je genoegen doen, dat hij er op eene eerlijke wijs af is gebragt! Neen man je hebt met geen naaimeisje te doen, het gaat u als de ergste schavuiten in de gevangenis, als het kwaad dat ze wilden uitrigten mislukt is, dan beginnen ze den vrome te spelen, maar met zulk soort, met huichelaars heb ik mij nooit opgehouden hoor! — Die Links kent zal nooit zeggen dat hij zijne guitenstukken onder stoelen en banken heeft willen steken en.....

BROWN.

Bedaar Links, *(hij geeft hem eenig geld)* ziedaar! koel daar uwe drift wat mede af, en zeg mij nu; wat gij verder met Zeeschelp denkt te doen. Die zal nu mooi in zijn vuistje lagchen dat hij u zoo bij den neus heeft gehad. Zijne schulden betaald, eerlijk man gebleven en gij op het geheele dorp ten toon gesteld.

LINKS.

Ja! dat laatste bruit mij weinig. Sedert dat men mijn geval hier kent, vertrouwt niemand mij toch meer, dat heb ik aan een oud kameraad te danken, maar Zeeschelp een eerlijk man gebleven? — Ja, zoo lang *ik* hem dien naam denk te laten houden.

BROWN.

Dat hebt gij hem immers beloofd, en uw woord moet gij houden, daarvoor heeft hij u de *f* 500,— uitbetaald.

LINKS, *knorrig.*

Dat weet gij wel beter dat *hij* mij die niet uitbetaald heeft. Uit welken hoek hem die toegewaaid zijn mag de duivel weten en daarom ben ik het met mij zelven nog niet eens of ik wel verpligt ben mijn woord te houden.

BROWN.

Gij hebt in allen gevalle de *f* 500,— er mede verdiend; hoewel, hadt gij u den vogel niet laten afsnoepen er nog een goede fooi voor u overgeschoten zou zijn — doch dat is niet meer te veranderen.

LINKS, *nadenkende.*

Niet meer te veranderen? Wat geeft ge mij als ik u den vogel nog breng?

BROWN, *zijne vreugde met moeite bedwingende.*

f 50.— is hij mij altijd waard maar het zal u niet gelukken Links.

LINKS.

Dat is *mijn* zaak. Gij betaalt mij *f* 50,— als ik hem U breng niet waar?

BROWN.

Ja! — dat had ik U toch toegedacht als gij er kooper van geworden waart.

LINKS.

Top! *(terzijde terwijl hij zich naar het huis van Zeeschelp begeeft)* nu zullen wij eens zien of zijn eerlijke naam hem niet meer waard is dan een kanarievogel!

ZESDE TOONEEL.

BROWN, FOEKJE.

BROWN *zich naar het Badhuis begevende.*

Nu eens onder een glas madera gezien hoe de grap afloopt. Wat kosten die meisjes toch een moeite en — geld! maar daarmede is *zij* niet te vangen.

(*Foekje verlaat met een mandje, waarin eenige spijs, het Badhuis, maar zet op het zien van Brown verschrikt de mand neder en wil naar hare woning ontvlugten.*)

BROWN, *haar bij de hand grijpende.*

Wel meid lief, is het nu al zóó ver tusschen ons gekomen, dat gij bang voor mij zijt? Ik heb u immers geen kwaad gedaan?

FOEKJE, *ontsteld maar zich vermannende.*

Bang voor U! ja! de vrees beklemt mijn hart als ik uwe schaduw slechts zie — en vraagt gij nog of gij mij kwaad hebt gedaan! — Ik ben maar een eenvoudig meisje, maar ik moest blind zijn, als ik uw boos opzet niet ten volle doorgrond had. Mijne ouders hebt gij ten val willen brengen, om later als hun redder optetreden. — maar, hunne redding zou hen duur te staan komen, niet waar? — De prijs dien gij eischt zou het geluk hunner eenige dochter zijn.

BROWN.

Juist meisje lief! uw geluk dat is mijn eenigst streven. Daarvoor houd ik mij aan deze plaats op.

FOEKJE.

De middelen die gij gebruikt, mijnheer, om uw doel te bereiken, doen mij aan uwe woorden twijfelen. Nooit mogen de middelen boos zijn, al is het doel dat men beoogt ook nog zoo goed, maar uwe plannen zijn even boos als de middelen, even schandelijk en misdadig als de man, dien

gij gebruikt hebt om mijnen armen vader in het ongeluk te storten. Neen nog eens, voor de laatste maal herhaal ik het U, nooit zult gij mij bewegen om mijne ouders te verlaten, al belooft gij ook hun lot te verbeteren. De rijke kan veel, maar niet alles met zijn geld doen — de arme bezit ook nog iets — zijne eer en zijnen goeden naam, en die zijn voor geen geld te koop!

BROWN, *zacht en haar omvattende.*

En als gij nu door een offer te brengen, een offer dat u niets dan geluk en genoegen zou opleveren, de eer en den goeden naam van die armoede — van uwen vader kondet redden?

FOEKJE, *hevig verschrikt en in tranen uitbarstende, wikkelt zich uit zijne armen los en vlugt naar hare woning.*

Dan — dan — neen! nooit!

ACHTSTE TOONEEL.

BROWN, LINKS, *laatstgenoemde verlaat juist de woning op het oogenblik dat Foekje die binnen wil treden.*

LINKS.

Wat is hier gebeurd? — Hoe is het Heer Schilder, hebt gij het met Foekje te kwaad gehad?

BROWN.

Ik? — Volstrekt niet, maar waar is de vogel, is hij gevlogen, of hebt gij hem in uw hoed? *(lagchend.)* Ik heb het U wel gezegd, dat gij hem nooit kreegt!

LINKS, *op zijn zak kloppende.*

Ik heb hier wat beters dan een vogel Schildertje, dat is meer waard dan honderd kanaries.

BROWN.

Gij zoudt mij waarlijk nieuwsgierig maken; zeker weder eene schuldbekentenis?

Neen man! Toen ik bij Schelp binnen kwam vond ik ze drok bezig om den rommel weêr op zijne plaats te zetten. Mij ziende verschoot hij van kleur en begon van top tot teen te beven — maar daaraan ben ik al gewoon, dat doet hij altijd als ik hem met een bezoek vereer. — Hij vroeg mij wat ik wenschte? Dat is deze keer maar eene kleinigheid zei ik. — Als ge mij de kanarie geeft die daar hangt ben ik te vreê. Ik dacht dat de vent eene beroerte op zijn lijf kreeg, toen hij dat hoorde, en toen hij weêr spreken kon, beriep hij zich op de voldoening zijner schuld van *f* 500,— noemde mij een bloedzuiger enz. enz. — waarop ik weêr zei, dat een ander en niet hij de schuld betaald had, en dat ik daarmeê niet behoefde genoegen te nemen, zoodat hij maar moest weten wat hij deed — den vogel laten vliegen, of zijn eerlijken naam, om een van beiden was het mij te doen. Zonder een woord te antwoorden, begaf hij zich met zijne vrouw in het achterkamertje, en eenigen tijd daarna kwam hij terug met de hand in de borst en met een gezigt om bang voor te worden, zoodat ik al eens rondkeek welke weg de naaste naar de voordeur was; maar het liep beter af dan ik dacht. *(Een gouden horologie aan Brown vertoonende.)* Hij trok zijne hand uit de borst en hield mij dien gouden knol voor, terwijl hij met een akelige stem vroeg. »Zult gij mij als ik U dat geef dan altijd met rust laten?" Hij had mij dat al meer gevraagd, en daar ik heel wat anders dan een horologie verwacht had, zwoer ik er maar op bij kris en kras, en met een »in Gods naam dan", gaf hij het mij — en ben ik blij dat ik heel huids voor U sta — .... koopen?

BROWN.

Dank je Links! het kan wel gestolen zijn en dan zou ik er leelijk inloopen.... *(Zich een oogenblik bedenkende, ter zijde.)* Hij schijnt er toch zulk eene waarde in te stellen — *(Luid.)* Laat mij het ding eens zien? *(Brown het horologie beziende.)* Er is geen *f* 50,— aan goud aan, maar *f* 50,— geef ik er u toch voor.

LINKS.

Je hebt het! *(terzijde.)* Als gij *f* 25,— geboden hadt, dan had je het ook gekregen. Gouden horologies moeten zij bij Links niet vinden.

(Brown geeft hem het geld.)

LINKS.

Kan ik je ook nog verder van dienst zijn heerschap?

BROWN.

Neen Links! ik dank je — tot weerziens! *(Links vertrekt.)*

NEGENDE TOONEEL.

BROWN, Vrouw ZEESCHELP, *laatstgenoemde komt uit hare woning om de mand met spijzen te halen.*

BROWN.

Zoo moeder Schelp — hoe gaat het je — weer hersteld? Gij hebt het kwaad gehad niet waar?

Vrouw ZEESCHELP.

Ja mijnheer de schilder, toen ik u laatst met mijn Foekje in het duin ontmoette — dacht ik niet dat mij zoo iets boven het hoofd hing.

BROWN, *terzijde.*

Men verdenkt mij niet, *(luid.)* Ja vrouw Schelp ik heb iets daarvan gehoord, maar tot mijn genoegen vernomen,

dat gij van dien lastigen schuldeischer ontslagen zijt — en nu komt uw man ook weer op zijn post aan zee, dan zijt gij er uit.

Vrouw ZEESCHELP, *bedroefd.*

Ja mijnheer! maar bijkans van alles ontbloot en met uitgeteerde ligchamen, (*op de spijze wijzende.*) Werd ons dit niet door goede menschen gegeven, dan kregen wij niets over onze lippen van daag.

BROWN.

Dat verwondert mij toch te hooren, moeder Schelp uwe dochter is jong en sterk, mij dunkt die kon voor u toch den kost wel verdienen.

Vrouw ZEESCHELP.

Mijne dochter, Heer! O! dat goede kind heeft als een engel over ons gewaakt en nacht en dag gearbeid om nog iets te verdienen — maar nu ben ik bang dat het goede schepsel zelf ziek wordt. Zij kwam zoo even weder zoo ontsteld te huis en ik vrees dat de nood harer ouders het meisje al te zeer zal hebben aangedaan.

BROWN.

Hadt gij maar eerder gesproken beste vrouw. Ik had u wel kunnen helpen. Ik ben nu aan een groot schilderij bezig, en daarvoor heb ik een model noodig — een meisje even als uwe dochter, het is mij voornamelijk te doen om de kleeding en zou zij een visschersvrouw voor te stellen hebben.

Vrouw ZEESCHELP.

Wel dat lijkt mij zoo kwaad nog niet toe, dat is toch gemakkelijk verdiend — maar daar valt mij in, dat *ik* het nog beter zou kunnen wachten dan Foek en ik kan nu hare kleêren wel aan hebben — dat zou vroeger niet gegaan zijn.

BROWN, *bijkans in lagchen uitbarstende.*

Neen moeder, dat zou best gaan als gij niet zoo door de ziekte vermagerd waart. Bij die kleeren behooren een paar welgevulde armen en daarom is het mij vooral te doen — met een paar mooije armen kan een model den kost wel verdienen.

Vrouw ZEESCHELP.

Mijnheer wat zegt U! ja ik had ze voor dezen ook zoo, maar, wat geeft men dan voor zulke armen?

BROWN.

Wel! Als ze heel mooi zijn dan zijn ze me *f* 10,— voor ieder zitting waard. — Uwe dochter zou ik intusschen eerst nog eens moeten zien.

Vrouw ZEESCHELP, *terzijde.*

f 10,— O, dat is eene uitkomst, daarmede wil ik Schelp eens verrassen. (*luid*) Hoor eens heer Schilder ik zal Foekje er over spreken. O! zij doet het zeker, ik mag immers medekomen?

BROWN.

Wel zeker moeder Schelp gij brengt haar bij mij en kunt haar ook terug halen, zoo als gij maar wilt. Laat mij maar hoe eerder hoe liever weten wanneer gij komt. (*Na Brown gegroet te hebben gaat zij verblijd met de spijzen naar hare woning.*) Zie zoo! als deze proef mislukt, dan blijft mij nog het gouden horologie over! (*Hij verwijdert zich.*)

DERDE BEDRIJF.

Het tooneel verbeeldt een zeestrand, op den achtergrond twee badkoetsjes en voor op het tooneel kreupelhout en een paar rustieke banken.

EERSTE TOONEEL.

VAN HUVELL, Dokter BALDER, GUSTAAF, SCHOL.

SCHOL, *Hij komt met de vischmand op den rug op een drafje aanloopen.*

Wél doen verarmt niet,
Kark gaan verzuimt niet,
Arbeid vernedert niet,
Oneerlijk goed gedijt niet,
Gods woord bedriegt niet.

Ja, ik kan het veerske nog prompt van buiten, moar dat ik van avond nog noar stad mot lickt me in 't geheel niet, net zoo min als de ouwe Karo. Hij keek me met z'en goeje oogen an of ie zeggen wou" boas hoe denk jij er euver?" ik blief liever woar ik ben", en omdat ie van morgen zoo zen best gedoan had liet ik em moar t' huis. En beest kan het zoo niet zeggen moar ik en Karo verstaan malkanderen — dat weet ie ook wel — Jongens, als ik nog an van morgen denk, dan zou ik van bliedschap willen dansen, wat keek die schelm van een Links mij valsch aan — en dan die zoen van die lieve Foek! — Ik heb het geheele geval in mien karkboek geschreven, want ouwe

Grootje, zei altied — »gebeurt er iets markwoardigs in je leven, schrief et op Rijk, as het een goeje doad is die je verrigtte, dan kan je loater zien hoe je weer te handelen hebt, en hebt je iets kwoads gedoan dan kan het je een waarschuwing zijn." *(Van Huvell, op den arm leunende van dokter Balder komt met deze van de regterzijde het tooneel op, Gustaaf met reisgoederen beladen volgt hen.)*

Dokter BALDER.

Als gij het goed vindt, vriend! zullen wij daar op die bank eenigen tijd uitrusten. Hoewel de togt niet ver is geweest zult gij wel vermoeid zijn..... Maar, daar is waarlijk onze goede Schol; wel mijn jongen hoe is het je gegaan ben je er nog op zijn tijd gekomen? *(tegen van Huvell zacht.)* Dat is de man die onze Commissie van morgen uitvoerde.

SCHOL, *zacht tegen Dokter Balder.*

Mag ie *(op van Huvell wijzende)* et ook heuren?

Dokter BALDER.

Die Heer weet er van, en daarenboven *hij*, niet ik, heeft vriend Schelp met die groote som gelds gered — Gij zult begrepen hebben; er was geen tijd meer over om die schuld aftebetalen; om 12 uur zou de verkooping aanvangen en daarom verzochten wij U om het eerste het beste stuk maar voor zoo veel geld tekoopen, als die schuld groot was.

SCHOL, *verwonderd.*

Moar kende hij Schelp dan, ik weet niet dat ik dat Heerschop ooit te veuren gezien heb.

Dokter BALDER.

Neen jongen, die Heer kende Schelp volstrekt niet, maar ik had hem gezegd dat een braaf oppassend man, die door

omstandigheden buiten zijne schuld diep ongelukkig stond te worden nog te helpen was. *(Zacht tegen Schol.)* En nu zijn er van die goede menschen op de wereld, die door God rijk gezegend, het voorregt wat zij boven anderen genieten, niet alleen voor zich zelven gebruiken, maar veel, zeer veel over hebben om anderen gelukkig te maken.

SCHOL.

Ik wist wel dat de rieken veul gaven aan de armen, maar ik dacht altied dat ze het geld toch nog liever in de zak hielden — moar ik mot nog gaauw naar stad Dokter, laat ik je even zeggen dat ik en Karo krek te 12 uur op het dorp kwamen. Zoo als Dokter mij gezegd had, heb ik het eerste wat te boelgoed kwam gekocht en tegen den schelmschen Links opgeboden, die er vief honderd guldens veur wilde geven, toen ik het met *ientje* meer kreeg — moar duvekaters! doar heb ik iets gedaon wat je me niet gezeid had, doar denk ik nou eerst om; begriep eens wat ik gekocht heb voor dat geld heb ik niet aan je gebragt.

Dokter BALDER, *lagchende*

Nu dat verwondert mij niet, een koopje van *f* 500, — zal zich zoo ook maar niet laten dragen, wat was het voor een ding daar die Links *f* 500, — voor bood? ik dacht niet dat zulke stukken bij Schelp te vinden waren.

SCHOL.

Het was maar een onneuzele kanarievogel Dokter.

Dokter BALDER, *verwonderd.*

Wat zegt ge Schol een kanarievogel, bood die Links daar *f* 500, — voor!! — daar moet wat achter zitten — doch gij hebt haast, later zult gij mij wel eens meer vertellen, en waar hebt ge het beestje gelaten?

SCHOL, *verlegen en stotterende.*

Ik..... ik..... ik heb het aan Foek gegeven — moar als je vriend het hebben wil zal ik maken dat ie het terug kriegt.

Dokter BALDER.

Neen Schol! dan zoudt gij het met Foekje te kwaad krijgen; ik zal het wel voor u goed maken — ga nu maar heen jongen.

SCHOL, *loopt hard weg.*

Goejen avond dokter!

Dokter BALDER, *bij van Huvell plaats nemende.*

Gij hebt zeker gehoord van Huvell dat uwe hulp nog bij tijds gekomen is en er al weder een braaf gezin de redding aan u te danken heeft.

VAN HUVELL.

Ik heb het met genoegen gehoord, doch ik ben straks door dien eerlijken visscher in mijn verhaal gestoord. — Waar was het ook Gustaaf dat wij die depêche van mijn vriend den Consul ontvingen?

GUSTAAF.

De laatste keer mijnheer dat wij ons te Brussel ophielden.

VAN HUVELL.

Juist! — Van Parijs komende en geheel zonder eenig narigt over mijne arme nicht! — Half ziek van het overhaast en vermoeijend reizen en nu niet meer wetende wat tot hare opsporing te doen, besloot ik eindelijk naar Engeland aan mijn vriend Harding te schrijven en hem mede te deelen welk vreesselijk vermoeden op zijnen zoon Leonard, dien hij steeds aan de kaap de Goede Hoop waande, rustte.

Dokter BALDER.

Ja Gustaaf zeide het mij! — Gij vondt de namen Leonard Harding en zijne zuster te Wiesbaden op het Vreem-

delingenboek — doch bleek het u niet op welke wijze die jonge lieden van Wiesbaden zich verwijderd hadden?

VAN HUVELL.

Neen! Zonderling genoeg is men daarover aanvankelijk geheel in het onzekere gebleven, men vermoedde dat zij onder eenen anderen naam verder gereisd waren..... te Brussel ontving ik berigt, dat die Leonard Harding door eenen bekende van mijnen vriend, den Consul, op een der stoombooten gesproken was, wien hij te kennen gaf, voornemens te zijn naar Holland te reizen om dáár aan eene der zeebaden het overig gedeelte van den zomer doortebrengen.

Dokter BALDER.

Maar..... uwe nicht?

VAN HUVELL, *opstaande gevolgd door dokter Balder.*

Die zag hij niet! — en verbeeld u, hoe mijne onrust sedert dat berigt is toegenomen, de berigtgever zag hem aan eene der pleisterplaatsen het vaartuig alleen verlaten!

Dokter BALDER.

Maar vriend, dat is immers volstrekt onwaarschijnlijk, het zal een ander persoon geweest zijn.

VAN HUVELL.

Daar vleide ik mij ook eerst mede, doch alle kleine bijzonderheden die vermeld werden, de tijd wanneer, alles versterkt mij in de vreesselijke gedachte, dat het arme meisje schandelijk bedrogen aan haar lot is overgelaten — en dat in een vreemd land, zonder middelen — te eergevoelig welligt om tot de haren terug te keeren. — O! vriend de Alwijze Voorzienigheid heeft mij dikwijls en zwaar beproefd, maar de smarten die ik sedert eenigen tijd lijd, gaan mijne krachten soms te boven. *(Schreijende wendt hij zijn gelaat af.)*

Dokter BALDER, *een traan uit de oogen wisschende.*
Er valt mij in van Huvell of zij niet naar Engeland zou overgestoken kunnen zijn, gij zijt zoo lang reeds van huis?

VAN HUVELL.

Dit drong mij te meer om dadelijk na de ontvangst dier tijding aan mijnen vriend Harding te schrijven — God weet wat het mij gekost heeft! Zijn eenige Zoon de verwoester van het levensgeluk mijner eenige..... *(in tranen uitbarstende.)*

Dokter BALDER.

En hebt gij hier ook de policie reeds van de zaak verwittigd? Het kon zijn dat hij zich ergens schuil hield, of eerst hier aankwam nadat gij reeds vertrokken waart.

VAN HUVELL.

Er bestaat een kwaad in de maatschappij, ja, strafbaar voor menschelijke wetten, maar meestal straffeloos gepleegd, omdat de wereld den schuldige niet veroordeelt, maar wel het onschuldige slagtoffer. Al betrapt gij dus den verleider uwer vrouw of van uw kind op heeter daad, dan moogt gij in uwe regtmatige toorn den verwoester van uw geluk en uwe eer ter nedervellen — het verstand wijst U een geheel anderen weg aan, menschelijk veroordeel dringt U omzigtiger te handelen — *(met bitterheid.)* Smeek den verleider dat hij ten minste uwe schande niet openbaar make, en laat vooral den wereldlijken regter daarin ongemoeid! — Dat is de reden, Balder dat ik mijn ongeluk tracht te verheelen — dat ik, nu het mij hoofdzakelijk te doen is om uit den mond van den verleider de verblijfplaats mijner nicht te vernemen, mij zooveel mogelijk onkenbaar gemaakt heb — dat ik mij hier voor het oog der menschen verborgen wil houden, om door U geholpen den schuldige uit te vorschen. — Zoodra ik

mijne Lucia weder gevonden heb, verlaat ik dit oord, om er nimmer terug te keeren en in eenzaamheid haren misstap te betreuren.

Dokter BALDER.

Gij kent dus dien Leonard persoonlijk, en hij U, zoodat gij hem herkennen zoudt als gij hem ontmoettet?

VAN HUVELL.

O! Zonder eenigen twijfel, — nu drie jaar geleden is hij in Engeland over geweest en toen was het een jong man van groote verwachting, dien ik voor zulk een schanddaad onvatbaar zou hebben geacht — en ik mag het u wel zeggen — dien ik gehoopt had eenmaal aan mijne pleegdochter verbonden te zullen zien.

Dokter BALDER.

Hoe komt hij zoo op eens, zonder voorweten zijner betrekkingen op het vaste land en op het spoor uwer nicht?

VAN HUVELL.

Veel heb ik toen over het meisje met hem gesproken en eene kennismaking uitgelokt, wanneer hij eenmaal zijn voornemen zou ten uitvoer brengen van eene reis door Europa te doen, — er blijft dus voor mij niets duisters over, dan het gruwelijke, gewetenlooze van zijn karakter, bij zoo veel beminnelijks in zijn voorkomen. Verklaarbaar zou mij nog de ontvoering zijn van een meisje wier hoofd en hart door overdreven lectuur op het dwaalspoor zijn gebragt — men kent het gevaar van een onbewaakt oogenblik — maar haar in een vreemd land aan haar lot over te laten, dat is het werk van een eervergeten roover!

Dokter BALDER.

Kom vriend, ik hoor menschen naderen, verwijderen wij ons en geef ligchaam en geest eenige rust. — (*Zij verlaten*

door Gustaaf gevolgd langs de tegenovergestelde zijde van waar zij gekomen zijn, het tooneel.)

TWEEDE TOONEEL.

ZEESCHELP, BROWN, VAN GEELSEN.

ZEESCHELP, *alleen.*

Na zoo vele weken van lijden en kommer, zie ik dan de plaats weder, waar ik vele jaren achtereen een eerlijk stuk brood mogt verdienen. (*Zijn hoofd ontdekkende.*) Ik dank U God, dat Gij niet alleen mijn leven spaardet, maar ook dat mijner vrouw — dat Gij eene brave dochter ons ter hulpe gaaft, en ons Uwe liefde, Uwe nabijheid deedt ontwaren in de trouwe zorg van den edelsten der menschen — van hem die onder Uwen zegen onze genezing bewerkte.

BROWN, *terzijde.*

Aha Zeeschelp! (*Luid*) Zoo! — zeker de herrezen Badknecht — zeg eens oudste, (*Hij legt hem de hand op den schouder — Zeeschelp omziende verschrikt hevig*) nu je behoeft zoo niet te schrikken — help ons maar eerst te water, dan kunt ge uwe overdenkingen voortzetten. — (*Terzijde.*) De vrees schijnt van de dochter op den vader overgeslagen te zijn; de kaerel zal toch geen lont geroken hebben! (*Luid.*) Is alles in de koetsjes in order?

ZEESCHELP, *ontkutst.*

Mijnheer moet het mij niet kwalijk nemen, maar ik ben nog niet op vorige krachten, en voor het eerst van daag weder aan zee; mijn kameraad heeft mij evenwel gezegd dat ik alles in orde zou vinden — als de heeren dus maar gelieven.

VAN GEELSEN.

Gij zult u wel dankbaar gestemd gevoelen mijn vriend, dat gij zoo uit den nood gered zijt geworden — vergeet nooit dat gij uwe redding aan goede menschen te danken hebt — maar zeg mij wie is die philantroop die zoo veel geld over had om uwe schulden te betalen.

BROWN, *lachende.*

Gij moogt hem wel eerst duidelijk maken wat een philantroop is, van Geelsen. *(Tegen Zeeschelp.)* Mijnheer meent wie of zoo vriendelijk is geweest om u dien kanarievogel zoo duur af te koopen.

ZEESCHELP.

De man die Schol in staat stelde om mij die weldaad te bewijzen is dokter Balder, maar indien *hij* den gever van dat geld ware geweest, dan had hij den goeden Schol zeker verboden zijnen naam te noemen. — De ware menschenliefde, mijnheer, heeft dat alleen met de boosheid gemeen, dat zij beiden in het duister werken. *(Terzijde.)* Dit is wel aan mij bewezen.

BROWN, *terzijde*

Ik hoop dat dat compliment vriend Links zal gelden? *(Luid en schamper.)* Als ik later wat meer tijd heb, moet ge mij toch eens uwe levensgeschiedenis vertellen. — Mij dunkt ge zijt vroeger schoolmeester — ziekentrooster of zoo iets geweest, want je praat als Brugman.

VAN GEELSEN.

Die opmerking maakte ik daar ook, maar de man schijnt te vergeten dat het hem niet past om lieden van onzen stand zulke opmerkingen te maken. Het is én de waarheid én de beleefdheid te kort gedaan, de meest beroemde philantropen werken niet in het duister, want anders hadden

zij nooit als zoodanig, een wereldberoemden naam verkregen — en onbeleefd is het, daar het mogelijk ware in een van ons beiden, zulk een als hij bedoelt aan te treffen, en dan wil men toch niet gaarne zulke beschouwingen uit den mond van een gemeen mensch hooren.

BROWN, *terzijde.*

Die maakt het waarachtig nu nog mooijer. *(Luid.)* Nu verloochent gij uwe beginsels van Geelsen — neen! neem dien man dadelijk op in uwe waarheidsvrienden-vereeniging; gij zult inderdaad eer aan hem behalen — doch de wind begint mooi op te steken en als wij nog in zee zullen gaan wordt het hoog tijd.

VAN GEELSEN.

Dat komt mij ook zoo voor. — Er is toch geen kwaad bij Schelp?

ZEESCHELP.

De ware liefhebbers, mijnheer, gaan juist het liefst met eene zware branding in zee, wanneer men maar niet te ver gaat, mag het geen kwaad. De ongelukken zijn meestal een gevolg van onvoorzigtigheid.

BROWN.

Daar begint de vent waarachtig alweêr te redeneren! Zorg gij slechts dat uwe zaken in order zijn, voor het overige hopen wij zelf op te passen.

ZEESCHELP, *hij begeeft zich naar de badkoetsen en ziet er in of alles voorhanden is.*

De Heeren zullen alles gereed vinden.

BROWN, *op de badkoetsen wijzende.*

Hebt gij ook preferentie van Geelsen?

VAN GEELSEN.

Volstrekt niet, ik ga hier maar in. — Adieu tot weêrziens!

ZEESCHELP, *op een der banken zitten gaande.*

Het is toch zonderling dat ik zoo ontstelde toen die man mij zoo onverwacht op den schouder klopte. — Het was mij als of....

VAN GEELSEN, *door het venster ziende.*

Hoe komen hier zoo veel wespen Schelp, het is niet uit te houden.

(*Zeeschelp staat op en spoedt zich naar de koetsjes.*)

BROWN, *spotachtig.*

Zij dachten zeker welkom te zijn bij zulk een waarheidsvriend als gij zijt. Iemand die altijd de waarheid spreekt, wordt wel eens stekelig en aan de wespen gelijk. Als ik u was sprong ik maar gaauw in de pekel, dan zult gij zeker van hen ontslagen worden.

VAN GEELSEN.

Zijn ze bij u niet?

BROWN.

Ik heb er nog geen gezien, de wespen schijnen het bijzonder op de philantropen gemunt te hebben, maar hoe is het, hebt gij nog lang werk? — Ik ben gereed.

VAN GEELSEN, *binnen roepende.*

Ik volg u dadelijk....

(*Brown is buiten het oog der toeschouwers in zee gegaan.*)

VAN GEELSEN, *roepende.*

Is het water warm?

BROWN.

Heerlijk! maak maar gaauw dat ge uit uw wespennest komt.

VAN GEELSEN, *in zee.*

Br..... wat is het koud! — Dat verschilt wat bij van ochtend, de wind is zeker veranderd.

ZEESCHELP.

De wind is naar het Z. O. geloopen en er komen zware buijen opzetten. Ik denk dat wij donder krijgen. De heeren mogen wel wat in de nabijheid blijven.

BROWN.

Van Geelsen, gaat ge nog wat verder mede? tusschen de branding zal het zwemmen beter gaan dan hier.

ZEESCHELP.

In Gods naam mijnheer doe het niet, ik sta voor de gevolgen niet in.

BROWN.

Stoor u niet aan dat oud wijf van Geelsen, wij zijn er immers niet voor het eerst in. *(Men hoort het in de verte donderen.)*

ZEESCHELP, *loopt angstig op en neder.*

Daar hebben we de bui al! — Wat zal mij nu weder boven 't hoofd hangen! (*Uit al zijn magt roepende.*) Menschen als ge uw leven lief hebt, komt dan uit zee! (*Men hoort den donder meer naderbij.*) God! bewaar gij die roekeloozen! (*De storm neemt toe, en Zeeschelp loopt handenwringende langs het strand, zich door gebaren inspannende om de beide baders terug te roepen. Op eens hoort men een zware slag.*

ZEESCHELP, *tot van Geelsen roepende.*

Mijnheer! help uwen vriend, anders verdrinkt hij! — Hemel hij laat hem aan zijn lot over, nu is hij verloren!

DERDE TOONEEL.

DE VORIGEN, SCHOL.

SCHOL, *haastig aan komende loopen.*

Wat is hier te koop!

ZEESCHELP, *roepende.*

Schol! hier heen! — Een man in zee! (*Men ziet beide mannen zich ijlings van het tooneel verwijderen.*

VAN GEELSEN, *hij is onopgemerkt weder in het badkoetsje gegaan en ziet uit het venster naar zee.*

» Charité bien ordonnée commence par soi-même! Als hij mij bij een arm of been grijpt, dan ben ik ook verloren! — En het is zijn eigen schuld. — ... A! hij zwemt nog — o jemenie! nu zie ik hem niet meer! — maar hoe is dat — drie hoofden! — Ja waarlijk, kijk, dat zijn kaerels! — Zij hebben hem! — Heh! wat een golf! — nu zie ik niets meer — Goddank daar zijn zij weêr, alle drie — zij naderen toch — toe jongens houdt je goed — mooi! de branding werpt hen een heel eind naar 't strand! — Gelukkig! zij hebben den vasten grond! — Hoezee! — maar de eene kan niet loopen — ja zoo! pak hem maar op — daar ligt hij op strand! Nu moet ik maken dat ik er bij kom.

VIERDE TOONEEL.

VAN GEELSEN, LINKS.

(*Eerstgenoemde in het badkoetsje.*)

LINKS, *komt voor op het tooneel en ziet voorzigtig rond of hij ook iemand bemerkt.*

Die nieuwsgierigheid kost mij een nat pak — sakkerloot dat was een bui! — Een maand of drie later, dan had die ons mogelijk een schipbreukje op de kust gegeven, maar zoo midden in den zomer is het geen meenens, dat geeft niet! — Die lange nachten moeten maar eerst komen (*in*

de handen wrijvende) dan raken ze den koers kwijt — en den kop er bij, als ze merken dat er aan geen afhouden meer te denken valt — maar het schijnt toch niet waar te zijn dat Schelp weêr in dienst is, hij zit zeker nog bij moeder te huis, want ik zag hem nergens — en ik kan ook niet zeggen dat ik hem hier gaarne alleen zou ontmoeten, na het geval van van morgen — en toch heeft hij nog de laatste knoei aan mij te goed *(met de vuist dreigende)* je eerlijke naam zal er onder Schelpje, zoowel als de mijne! — zoo lang hij het nog kan afkoopen, laat ik hem in 't bezit daarvan, maar als je geen hemd meer aan je lijf hebt, dan vliegt hij — reken daarop! — Sedert ik zelf door een oud kameraad verklapt ben, heb ik een vervloekte hekel aan eerlijke menschen gekregen. *(Hij gaat naar strand en vindt daar den hoed van Zeeschelp.)* De hoed van Schelp! — dan is hij zelf hier ook geweest! *(In het leêge koetsje ziende, ontdekt hij de kleederen van Brown en na eenig aarzelen treedt hij voorzigtig het koetsje binnen, en verlaat het spoedig weder, terwijl hij iets in zijn zak verbergt.)*

VAN GEELSEN, *uit het venster ziende, roept.*

Schelp zijt gij dáár?

LINKS, *hevig verschrikt, doch zich herstellende.*

Verknoest! — Wat was er van je believen?

VAN GEELSEN.

Ik dacht dat het de badknecht was — Zoo! nu zie ik wie het is, mijnheer Links niet waar?

LINKS.

Om U te dienen!

VAN GEELSEN.

Als dat waar is, dat gij mij dienen wilt, breng dan spoedig die kleederen uit het koetsje naast mij naar een

heer dáár op het strand, die een ongeluk met baden gekregen heeft.

LINKS, *terzijde.*

Ja dat kunt gij denken. (*Luid.*) Ik dank je hoor! — Ik blijf liefst van een ander mans goed af — wil ik U eens een goede raad geven?

VAN GEELSEN.

Welnu?

LINKS.

Breng het geheele koetsje naar den man toe, dan doe je hem nog grooter dienst — ik groet je! (*Hij verwijdert zich.*

VAN GEELSEN, *verlaat gekleed en met eene sigaar in den mond het badkoetsje.*

Daar hebben we het al weder! — Logentaal dat "om u te dienen" — En nog durft men beweren dat onze vereeniging een uitvloeisel is van een door valsche philantropie verward brein! — maar daar hoor ik iemand komen.

VIJFDE TOONEEL.

VAN GEELSEN, ZEESCHELP, Dokter BALDER.

Zeeschelp begeeft zich zonder op van Geelsen te letten naar het koetsje van Brown en komt met diens kleederen over den arm terug.

VAN GEELSEN.

Hei daar Schelp, hoe gaat het met den schilder — wie heeft hem gered?

(*Zeeschelp naar boven wijzende.*)

VAN GEELSEN.

Dat zal wel waar zijn, maar heb ik u ook niet in zee

gezien? *(Zeeschelp gaat zonder te antwoorden met de kleederen heen.)* .... met dat visschersvolk is toch niets aan te vangen, de een weigert mij eene dienst, de andere bedankt zelfs te antwoorden op mijne vraag.

Dokter BALDER, *komt haastig aangeloopen.*

Zoo van Geelsen, ik verheug mij u te zien, mij werd gezegd dat er nog een paar heeren naar het bad waren gegaan en toen het zoo hevig begon te stormen en te onweêren, maakte ik mij waarlijk ongerust — gij waart er mogelijk reeds uit toen de bui begon?

VAN GEELSEN.

Geen compliment dat gij mij daar maakt dokter. Gij hebt mij nooit proeven van lafhartigheid zien geven, hoop ik?

Dokter BALDER, *lagchende.*

Volstrekt niet, en zoo was het ook niet gemeend, ik zou u vooral daarvan niet verdenken, iemand die zoo als gij, zijn leven wijdt aan het welzijn zijner medemenschen, acht ik boven lafhartigheid verheven, maar heel iets anders is het, om zijn leven in de waagschaal te stellen voor eenige oogenblikken van genot; dat is de philantropie met betrekking tot zich zelven verloochend — een geheel ander geval is het, zijn leven te wagen voor anderen, dan vraagt men niet is er ook gevaar voor mij?

VAN GEELSEN, *nadenkend.*

Gij schijnt al met het ongeluk bekend te zijn, dokter?

Dokter BALDER, *verwonderd.*

Van een ongeluk? — Welk ongeluk?

VAN GEELSEN.

Die schilder... hoe heet hij ook? Een der badgasten is gedurende dat onweder met mij in zee geweest — en

Dokter BALDER, *verschrikt.*

En is door u gered?

VAN GEELSEN.

Niet precies! maar hij is toch behouden, zoo ver ik weet.

Dokter BALDER, *rondziende.*

Maar waar is hij dan? — Hij kan mijne hulp wel noodig hebben — ik bid u, breng mij dadelijk bij hem. Ik ontstel er waarlijk van — zulk eene onverschilligheid zag ik nimmer.

VAN GEELSEN.

Gij schijnt te vergeten dokter dat ik hier niet als badknecht aangesteld ben — men heeft voor eenige oogenblikken zijne kleederen gehaald en bedrieg ik mij niet dan zie ik hem reeds komen.

ZESDE TOONEEL.

DE VORIGEN, BROWN, ZEESCHELP, SCHOL.

Brown door Zeeschelp en Schol ondersteund wijst hunne hulp af, zoodra hij in de nabijheid der overigen komt.

BROWN, *waggelt naar een der banken waarop hij plaats neemt — op van Geelsen het oog vestigende.*

Dáár staat die ellendige kaerel ook nog *(tegen Zeeschelp)* zie zoo! ga nu eens in mijn koetsje zien of ze daar niet liggen. *(Zeeschelp volgt zijn order op.)*

Dokter BALDER.

Tot mijn leedwezen hoor ik dat U die storm in zee overvallen is, mijnheer?

BROWN.

Zijt gij hier Baddokter?

Dokter BALDER.

Ja! en bereid U de hulp te verleenen, die uw toestand vereischt.

BROWN.

Zóó! — Dat is hier dan eene mooije directie — als het kalf verdronken is, staat men gereed den put te dempen, in plaats dat men door de noodige bakens te zetten de ongelukken voorkomt. — Ik hoop uwe hulp te kunnen ontberen, heer dokter, wel heb ik wat veel zeewater gedronken, maar een glas warme wijn zal mij van avond wel weder cureren.

VAN GEELSEN.

Mijnheer de Schilder vergeet, dat zoo er al geen bakens gestaan hebben, de badknecht genoeg gewaarschuwd heeft om terug te keeren — de waarheid moet men altijd huldigen.

BROWN, *bitter*.

En gij mijnheer vergeet, dat de badknecht U ook toegeroepen heeft om mij hulp te verleenen, en dat ik al lang voor de visschen geweest zou zijn, wanneer ik door U gered had moeten worden. Het laatste wat ik gezien heb, was een magere kaerel, die zijnen evenmensch aan zijn lot overliet — maar trek U dat niet aan — ik verzeker U, ik had hetzelfde gedaan en mij niet ligt voor U in gevaar begeven. *(Hij rust met het hoofd op de hand.)*

ZEESCHELP, *hij komt na lang zoeken van het badkoetsje terug. (Tegen Brown.)*

Ik vind niets mijnheer. — Gij zult ze hoop ik te huis hebben laten liggen.

BROWN.

En ik zeg u, dat ik ze beiden in mijn hoed op de bank

gelegen heb. — Gij hebt maar te zorgen dat ze terug komen.

Dokter BALDER, *tot Brown, die weder met het hoofd op de hand rust.*

Ik moet u zeggen mijnheer, dat ik verstomd sta, over hetgeen ik hier, in die weinige oogenblikken, gehoord en gezien heb. Een man, die zoo het schijnt naauwelijks van eenen wissen dood is gered, tegen allen die hem omringen en ter hulpe willen komen, onbeleefd, norsch en hard, in plaats dat zijn gemoed — tot dankbaarheid gestemd, — woorden van erkentelijkheid spreekt en wel in de eerste plaats tot Hem, die zijn leven genadiglijk bewaarde. — (*Tot Zeeschelp en Schol.*) Wat is hier eigenlijk gebeurd, mij dunkt het is u aan te zien dat gij beiden te water geweest zijt?

SCHOL.

Ja dokter, die Schelp heit weêr gezwommen als een visch. — Ik dacht nooit dat we sinjeur er gebragt zouden hebben, want ie lag al mooi op zien rug — maar die laatste breker, Schelp, nou, als we die niet gehad hadden, dan waren we er alle drie om koud geweest. — Wat zeg jij er van Schelp?

ZEESCHELP.

Zeker Schol, ik kon ten minste geen slag meer doen; danken wij den goeden God er voor, dat Hij u zoo ter regter tijd mij ter hulpe zond. — Ik had toch wel gepoogd hem te redden, maar zoo zwak als ik ben, had het mij nooit gelukt.

Dokter BALDER, *beiden met hartelijkheid de hand drukkende.*

Brave, edele menschen! (*ter zijde.*) O, hoe klopt mij het hart van vurigen dank bij zulke daden van menschenliefde — God! dat zijn spranken van *die* liefde, die zich

zelven niet zoekt, die zich zelven vergeet; ten toon gespreid door eenvoudige en zoo als de wereld ze noemt onbeschaafde kinderen uit het volk. — O! hoe versterkt ons dat in de liefde tot Hem, die zoo veel voortreffelijks in de borst zijner schepselen lag. (*Luid.*) Kom jongens laat ik die ruwe handen drukken. (*ter zijde.*) Dat zal uw eenig loon zijn, want de geredde — die beklagenswaardige, zit daar heen met een hart zoo koud als zijn ligchaam, onvatbaar voor die zachtere gevoelens, die ieder andere menschenborst zouden overstelpen. (*Op Brown de oogen vestigende.*) Konde ik uw levensboek opslaan, mij dunkt veel zondigs zou daarin te lezen zijn. (*Tot Zeeschelp.*) Kom Schelp ga gij nu naar huis en trek drooge kleederen aan. Gij hebt uwe taak weder goed aangevangen, ik zal er wel rapport van maken aan uwen patroon, hoor, en dan morgen maar weder met frisschen moed naar uwen post.

BROWN, *het hoofd opheurende.*

Maak dan te gelijker tijd rapport dokter, dat één der badgasten twee gouden horologies uit zijn koetsje is kwijt geraakt. Ik beschuldig nog niemand, maar de badknecht is de eenige die mijne kleederen heeft aangeraakt.

Dokter BALDER, *in drift opstuivende.*

En die badknecht dien gij in verdenking zoekt te brengen, is de man die u met gevaar van zijn leven redde! Zat het hart bij u op de regte plaats mijnheer, dan zou die gedachte nooit bij u opgekomen zijn — een lage dief zal nooit zijn leven veil hebben, om zijn medemensch te redden!

BROWN.

Dat was zijne roeping als badknecht, waarvoor het aan mij staat om hem te beloonen — ... maar waarvoor ik niet bestolen wil zijn.

Dokter BALDER.

Zoo zeker als ik ben dat hij u niet bestolen heeft, zoo overtuigd ben ik dat hij zijn leven niet voor geld verkoopt — en dat zou hij doen indien hij van u loon daarvoor ontving.

VAN GEELSEN.

Mijnheer de schilder vergeet, dat de horologies best verloren kunnen geraakt zijn, toen hem de kleederen gebragt werden.

BROWN.

Als dat vermoeden door den badknecht gedeeld was geworden, dan ware hij al lang van hier gegaan om ze te zoeken.

ZEESCHELP.

Ik weet mij zeker te herinneren, dat ik den hoed ledig van den grond heb opgeraapt, anders ware ik reeds lang van hier geweest.

ZEVENDE TOONEEL.

DE VORIGEN, VERBALEN.

VERBALEN, *haastig aan komende loopen.*

Hemel wat is hier gebeurd? op het dorp loopt een gerucht dat een der badgasten verdronken is — Ik ben dadelijk met rijtuig hier naar toe gegaan, om er naar te vernemen. Alles is in de grootste ongerustheid.

Dokter BALDER, *Verbalen terzijde nemende.*

Het is goed afgeloopen Verbalen — Die man daar is gedurende het onweder in zee gegaan en zonder uwen trouwen knecht en den goeden Schol, had hij zijne onvoorzigtigheid met den dood bekocht.

VERBALEN, *naar hem toegaande.*

Wel, wat hoor ik daar — bijkans verdronken en zulk een goed zwemmer? — Hoe gaat het nu?

BROWN, *korselig.*

Als iemand die meer zeewater gedronken heeft, dan hem lief is — maar ge hebt rijtuig hier, niet waar?

VERBALEN.

Ja! het staat in de nabijheid.

BROWN.

Geef mij spoedig uw arm en breng me naar huis, mijne beenen weigeren mij hunne dienst; (*door Verbalen geholpen verlaten zij het tooneel terwijl hij heengaande tot Zeeschelp zegt:*) Tot morgen 9 uur zal ik geduld oefenen, maar als ik ze dan niet terug heb, zal ik weten wat mij te doen staat.

ACHTSTE TOONEEL.

DE VORIGEN, *behalve Verbalen en Brown.*

ZEESCHELP, *terzijde.*

Een evenmensch het leven gered en tot loon voor een dief te worden gehouden — doch dat is de vloek die op hem rust, die zich eenmaal aan misdaad heeft schuldig gemaakt.

Dokter BALDER.

Stel U gerust Schelp. Uw goede naam is hier op het dorp zoo vele jaren zonder smet of rimpel gebleven. Hij zal niet in verdenking worden gebragt door den ondankbare, die naauwelijks van den dood gered, de weldaad vergeet die God hem schonk, en zijnen redder in die oogenblikken aan zulk eenen misdaad schuldig acht. Het komt mij ook vreemd voor, dat iemand met twee horologies naar het bad gaat.

ZEESCHELP.

Het zou toch mogelijk kunnen zijn Dokter, dat gedurende ons afzijn de diefstal gepleegd was, en de schuld zou dan toch op mijn hoofd nêerkomen.

VAN GEELSEN.

Ik heb mij toch niet van deze plaats verwijderd en er is niemand geweest dan die mijnheer Links, met wien ik nog eenige woorden gewisseld heb.

ZEESCHELP, *verschrikt.*

Wie zegt gij mijnheer, Links!.... *(terzijde.)* Dan ben ik verloren!

Dokter BALDER.

Links, Links! Dat is immers de man die al eenmaal in de gevangenis geweest is — doch neen, dat mag geen reden zijn, om hem voor den schuldige te houden. — Intusschen, mogt aan de zaak gevolg worden gegeven, dan zal er een onderzoek kunnen gedaan worden. Het zal goed zijn, dat er vooreerst niet over gesproken wordt. — Vaartwel vrienden — kom van Geelsen gaan wij huiswaarts.

(Allen verlaten het Tooneel.)

VIERDE BEDRIJF.

Het vorig Tooneel. — Het is zeer vroeg in den morgenstond.

EERSTE TOONEEL.

LUCIA DE VERMONT, AUGUSTE *een meisje van* 5 *jaar.*

Eerstgenoemde in eene kleeding die met haren stand overeenkomt, doch in wanorde en versleten, draagt een reiskorfje in de eene hand, aan de andere houdt zij het kind vast, dat in eene eenigzins vreemde kleederdragt, de duitsche afkomst verraadt.

LUCIA, *zoodra zij op het tooneel verschijnt, zijgt afgemat op een der banken neder.*

Zoo digt genaderd aan het oord mijner bestemming — maar nu ook krachteloos, uitgeput van ellende en gebrek en niet in staat eene schrede verder te gaan, en toch wilde ik in deze bekende streken, die ik weinige weken geleden nog vrolijk door dartelde, niet dan gedurende het nachtelijk duister naderen — niemand mag mij in dien toestand herkennen en toch, zonder een stuk brood — zonder een dronk waters zal ik nog bezwijken... en men zal mij hier vinden, met dat onschuldige kind aan mijne zijde *(zij omhelst Auguste)* en mijn laatste, mijn innigste wensch zal verijdeld worden — ten spot van anderen — en niettemin — wel dwaas — wél — maar niet — schuldig. *(Zij zinkt bewusteloos op de bank neder.)*

TWEEDE TOONEEL.

SCHOL, DE VORIGEN.

SCHOL, *met de vischmand op den rug. Hij ziet Lucia met het kind, gaat voorzigtig naar haar toe en beschouwt ze eenige oogenblikken met stilzwijgen en verbazing, (tot Auguste)* Wat scheelt dat mensch? *(Het kind plaatst zich eenigzinds verschrikt achter de bank.)* Kan je nog niet spreken?

AUGUSTE, (*het meisje trekt de schouders op.*) Nicht verstehn!

SCHOL.

Dat liekt wel een klein moffinneke — die arme stumpers — zoo uit hun land en dan ziek — of meuglik wel dood. *(Hij legt de hand op het gelaat van Lucia.)* Neen, dood niet; moar 't is er leuf ik niet wied af meer (*op goedigen toon.*) Is dat je moeder, kleine?

AUGUSTE.

Nein, — nicht Mutter — Mutter is tod, mein Engel ist sie.

SCHOL, *aangedaan.*

Wel zoo! — is het jou Engel — je bent een zoete deern, heur! — maar (*hij krabt zich achter de ooren*) wat mot ik met dat mensch beginnen — zou ze ook de geeuwhonger hebben?

AUGUSTE.

Ja! hunger! hunger!

(Schol, hij loopt snel naar zijne vischmand, zoekt eenigen tijd en trekt teleurgesteld de schouders op. Daarop neemt hij een gedroogde visch uit zijne mand en spoedt zich naar Auguste, terwijl hij tot het kind neérgebogen, haar den visch voorhoudt.)

AUGUSTE, *zij neemt den visch in hare handjes.*

Danke recht schr!

SCHOL, *verlegen.*

Ja dat is nou goed veur jou deernke, moar een mensch dat de geeuwhonger heeft, kan ik toch geen scharren in den mond douwen. — Kon ik heur moar alleen loaten, dan liep ik fluks naar dokter — ja, doar zel toch niks anders opzitten. — *(Hij neemt een linnen zak uit zijn mand en tracht Lucia daarmede wat gemakkelijk te doen leggen.)* Zie zoo, meer kan ik er niet aan doen. *(tegen Auguste)* Hier blijven heur, anders gaat de Engel dood.

AUGUSTE, *begint te schreijen en houdt niet op het gelaat van Lucia te kussen.*

Nein, nicht tod! — nicht tod!

DERDE TOONEEL.

DE VORIGEN, Dokter BALDER.

Dokter BALDER, *heeft eenigen tijd met aandoening dit Tooneel gade geslagen.*

Wel Schol, zoo vroeg in den ochtend al op weg — en wat is dat voor eene vrouw? — Zij schijnt wel in eene flaauwte te leggen.

SCHOL.

O! Dokter wat ben ik blied dat je komt, ik zou juust goan om je te roepen. — Ik ben wat vroeger naar stad gegaan om onderweegs nog eens naar de horologies te zoeken en doar vind ik me dat arme mensch aan de geeuwhonger, en zoo'n minnelik deernke daarbij. Ze hebben ook beter doagen gehad, dat is wel op te merken. — Het deernke spreekt mofs, moar ze lust toch Hollandsche scharrekens.

Dokter BALDER, *heeft onderwijl met belangstelling den toestand van Lucia onderzocht.*

Wat is zij nog jong, en goed gekleed ook. Het komt mij ook voor Schol, dat uitputting en vermoeijenis hier alleen oorzaak der flaauwte is. — Van waar kunnen wij nu het spoedigst iets krijgen voor het arme mensch — wacht, de herder zal nog niet vertrokken zijn. Zie daar een glas melk en een stuk brood te krijgen.

SCHOL, *hij wil langs de badkoetsjes het tooneel verlaten, maar komt oogenblikkelijk terug.*

Doar heb ik al wat Dokter! — De arme Schelp heit gister avond in de confoesie zien boterham en woater loaten stoan. Dokter mot nou moar de dumen uut de hand hoalen, dan zal ik et brood wel in heur mond stoppen — ik ben er niet bang veur.

Dokter BALDER, *glimlachende.*

Als wij haar zoo behandelen moesten Schol, dan zou ik aan misleiding beginnen te gelooven — neen jongen de rust heeft haar al goed gedaan, een weinig koud water zal haar wel bij brengen. — Zie, zij slaat de oogen al op, *(hij wascht haar het hoofd.)* Gaat het al wat beter? — Welk bevallig gelaat!

LUCIA, *zij rigt zich met moeite op.*

Waar is het kind? — Ah meine Auguste! *(Zij omhelst haar.)*

Dokter BALDER.

Zoudt gij ook eens willen drinken — dat zal u goed doen, maar ik kan u niets anders aanbieden dan deze kruik water.

LUCIA, *drinkt.*

Gij zijt wel goed mijnheer!

Dokter BALDER.

Tracht nu ook iets te eten, ziedaar! *(Hij reikt haar een gedeelte van het brood.)*

LUCIA, *geeft het aan Auguste.*

De arme kleine heeft het nog meer noodig dan ik.

Dokter BALDER.

Zeg mij nu, hoe gij in den toestand komt, waarin ik u aantref — en waar heen ik u geleiden kan? Schol houd gij u nu niet verder op, de jufvrouw is nu zoo ver hersteld, dat ik haar alleen wel helpen kan, (*tot Lucia*) dat is de man die u het eerst hier ontmoette.

LUCIA, *hem de hand reikende.*

Dank u goede vriend — doch mag ik u een verzoek doen. Spreek dan met niemand over deze ontmoeting — Gij zult mij daarmede een groote dienst bewijzen.

Dokter BALDER.

Hoort gij het Schol, mondje digt jongen!

SCHOL.

Als een visch, dokter. *(Hij neemt nog een visch uit de mand en geeft het aan Auguste, waarop hij zich, na het kind gekust te hebben, haastig verwijdert.)*

VIERDE TOONEEL.

Dokter BALDER, LUCIA, AUGUSTE.

LUCIA.

Hoewel gij door uwe menschlievende hulp aanspraak hebt op de meeste openhartigheid van mijne zijde, mijnheer, bid ik u voor als nog het stilzwijgen te mogen bewaren op uwe vraag, wat mij in den toestand bragt waarin gij mij ziet. Ik twijfel er niet aan of later zal ik u alles kunnen openbaren,

wanneer ik de plaats mijner bestemming zal hebben bereikt — Bedrieg ik mij niet in uwen stand en voorkomen, dan zult gij mij — al is het ook onder nog zoo 'n nederig dak de gelegenheid willen verschaffen om eenige uren rust te erlangen, opdat ik mij voorbereide, tot eene ontmoeting, die mij aan nieuwe schokken zal blootstellen — Het lieve kind — zij bezit geene oud... — geene moeder meer — vereischt in de eerste plaats de teederste zorgen.

Dokter BALDER, *zich bedenkende, (terzijde.)*

Een allerzonderlingst geval? — Een welopgevoed meisje dat is blijkbaar! En dan die moederlijke zorg voor het vreemde kind!

LUCIA.

Hoewel het aanschouwen van twee zulke hulpelooze wezens u weinig vertrouwen moet inboezemen, mijnheer, zoo geloof ik u te kunnen verzekeren, dat geene geldelijke offers van u geeischt zullen worden.

Dokter BALDER.

Schrijf mijne aarzeling daaraan niet toe, bid ik U. — Is U een verblijf ten mijnent aangenaam, ik zal zooveel mogelijk uw incognito trachten te bewaren.

LUCIA.

Indien het mogelijk ware, dan zoude juist met het oog daarop, een ander, nedriger verblijf mij welgevallig zijn — het zal toch, zoo ik hoop, slechts voor een of twee dagen zijn.

Dokter BALDER, *zich bedenkende.*

A! Zeeschelp! Daarop kan ik mij verlaten. — Kom mejufvrouw volg mij en vertoeven wij hier niet langer, wij kunnen nu nog dáár zijn, vóór de badgasten zich op weg begeven. *(Zij verlaten het Tooneel.)*

Het scherm valt.

VIJFDE TOONEEL.

Het Tooneel zoo als de twee eerste Bedrijven.

ZEESCHELP, MARREGJE.

ZEESCHELP, *met zijne vrouw de woning verlatende, en gereed naar zijnen post aan zee te vertrekken.*

Neen Marregje, niet ten onregte maak ik mij ongerust en kostte mij dat vermissen van die horologies een slapelooze nacht. Als Schol ze niet nog vindt, dan heeft Links ze gestolen en wij kennen hem genoeg om de vrees te koesteren, dat hij mij daarmede den doodsteek zal willen geven — en dan zijn alle offers die ik bragt voor niets geweest; dan is de gedachtenis die ik meer dan twintig jaar op mijn hart droeg en waarmede ik gisteren eerst zijn stilzwijgen kocht, ook weggeworpen.

MARREGJE.

En denkt gij dan dat de heer, wiens leven gij gered hebt, zóó slecht zou zijn om U aan te klagen — dat zou immers ongehoord zijn!

ZEESCHELP.

Zoo als ik hem gisteren avond leerde kennen, moet ik het ergste vreezen.

MARREGJE.

Nu, en als het dan die zelfde heer is, die hier onder den naam van den schilder bekend is, dan geloof ik het nooit. Gisteren middag sprak hij mij nog deelnemend toe, en toen hij hoorde dat wij zoo achteruit gegaan waren door de ziekte, bood hij mij aan om Foekje wat te laten verdienen door....

ZEESCHELP.

Wat zegt gij vrouw! — Foekje wat laten verdienen. — Ik hoop toch niet dat gij er in toegestemd hebt?

MARREGJE.

Laat mij dat nu maar eens bedisselen, er is niets geen kwaad bij. — Ik ben er bij hoor, en vergeet niet, dat wij bijkans geen cent in huis hebben, en het weder op een stukje roggebrood aan moet van daag.

ZEESCHELP, *boos.*

Nu! en ik zeg u dan, dat ik de nagels liever van mijne handen zal eten, dan onze goede Foekje in de nabijheid van dien man te brengen.

ZESDE TOONEEL.

Dokter BALDER, LUCIA, AUGUSTE, DE VORIGEN.

Dokter BALDER.

Goeden morgen — goeden morgen! Marregje kom eens even hier. *(Marregje gaat met dokter ter zijde.)* Deze dame met dat lieve kind zou gaarne een of twee nachten bij u vertoeven. Gij kunt dat immers wel schikken?

MARREGJE.

Lieve, beste dokter, mijn geheele huis, mijn bed, alles wat ik heb is tot uwe dienst.

Dokter BALDER, *tot Lucia.*

Nu, dan maar spoedig naar binnen. *(Tot Zeeschelp.)* Ik moet u ook nog even spreken Schelp.

(Zij gaan allen de woning van Zeeschelp binnen.)

ZEVENDE TOONEEL.

JOHAN, Mevrouw VAN GEELSEN, VAN GEELSEN.

JOHAN, *komt geeuwende en zich uitrekkende naar buiten.*

Dat is weder een nachtje geweest — om twee uur naar

bed, en om zes uur er weêr uit, en dan nog een uur met die helsche muggen gevochten. — Het is een mooi baantje knecht in een badhuis! De zoogenaamde zieken laten zich bedienen alsof zij slaven voor zich hadden en kijken u daarenboven nog aan als oorwurmen, wanneer men wat lang wegblijft — en de gezonden zitten tot midden in den nacht aan de champagne — nooit geen rust! — wacht daar hoor ik al een de trappen afsloffen.

(Hij zet tafels en stoelen in order.)

Mevrouw VAN GEELSEN, *in een wijdsch morgen-toilet.*

Goede morgen Johan! — Jongen wat laat je me weer op de Revalenta wachten, — over een half uur ontbijten we en het voorschrift luidt, dat men niet te gaauw op het gebruik der revalenta wat anders eten mag!

JOHAN, *ter zijde.*

Daarom geven we u dan ook maar linsenmeel te slikken. *(Luid.)* Mevrouw weet ook niet welk een raar goed die Revalenta is. De kok staat al een half uur te roeren, maar het wil niet dik worden. Dat heeft het meel zoo wat met de Arabieren gemeen.

Mevrouw VAN GEELSEN.

Zeker van de warmte! — Zeg hem ook dat ik er gisteren twee vliegen in gevonden heb, dat is niet smakelijk.

JOHAN.

Ja Mevrouw! vliegen in het eten en muggen in je bed, dat behoort zoo wat bij het badleven.

Mevrouw VAN GEELSEN.

Praat me niet van muggen, ik ben van nacht haast opgegeten van dat gespuis.

JOHAN, *terzijde.*

Dan hebben ze toch nog het grootste stuk overgelaten.

VAN GEELSEN, *in zijn chamber-cloak komt niezende en hoestende buiten.*

Die beroerde muggen, zij kosten mij eene zware verkoudheid — een uur lang heb ik van nacht in het duister en met een open venster rondgeloopen.

JOHAN, *spotachtig.*

Mijnheer vergeet, dat hij gisteren met dat onweêr in zee geweest is en dáár de verkoudheid wel kan hebben opgedaan.

VAN GEELSEN, *boos.*

En gij vergeet den verschuldigden eerbied weêr. — Mama de revalenta staat op uwe kamer.

Mevrouw VAN GEELSEN, *haastig opstaande om naar hare kamer te gaan.*

Willem, gij mogt ook wel een lepel of wat nemen. — Tegen verkoudheid moet het ook zoo heilzaam zijn.

JOHAN, *terwijl hij naar binnen gaat.*

Mevrouw heeft wel gelijk — voor muggenbeten is het ook probaat.

ACHTSTE TOONEEL.

DE VORIGEN, VAN HUVELL.

Van Huvell komt op eene rotting leunende en met eene blaauwe bril op, langs het badhuis; van Geelsen onder de warande zittende, leest de courant en hoest of niest van tijd tot tijd.

VAN GEELSEN.

Dat laatste bad is mij toch slecht bekomen.

VAN HUVELL, *voor op het tooneel.*

Ik moet, zoo als mijn vriend Balder mij gister avond laat nog schreef, vroeg hier zijn *(Hij haalt eenen brief uit den zak.)*

»Om zekeren heer te ontmoeten, die algemeen onder den »naam van den schilder bekend is en juist omstreeks den »tijd hier in het badhuis zijn intrek nam, dat de jonge »Harding opgegeven had voornemens te zijn, eene der bad»plaatsen in ons land te bezoeken. Hij noemt zich Brown, »heeft een gunstig uiterlijk, en de reden waarom ik »vermoed dat die Brown en Uw neef dezelfde persoon is, »deel ik U morgen mondeling wel mede. Hij gaat door»gaans dadelijk na het ontbijt op de wandeling, zorg dus »dat gij hem nog voor zijn vertrek ontmoet." — Dit berigt heeft mij in eene vreesselijke spanning gebragt! — Brandend verlangen om het lot en de verblijfplaats van mijne ongelukkige Lucia te vernemen, maar ook de vrees van in den zoon mijns geliefden Vriends, haren verleider te ontmoeten, dat berigt heeft mijnen geest den geheelen nacht bezig gehouden. En nu het oogenblik nadert dat ik hem mogelijk voor mij zal zien, nu —

NEGENDE TOONEEL.

DE VORIGEN, Dokter BALDER, ZEESCHELP.

(De beide laatsten komen uit de woning van Zeeschelp.)

Dokter BALDER, *tot Zeeschelp.*

Ga gij nu gerust naar uwen post, Schelp; ik heb mijne maatregelen, zóó genomen, dat de dief ons niet ontkomen zal. *(Zeeschelp vertrekt)*.... Ah daar is van Huvell. *(Hij gaat naar hem toe en drukt hem in zekere vervoering de hand.)* Wel Vriend? — Neen, ik bemerk het al. Gij verkeert nog in onzekerheid.

VAN HUVELL.

Zeg liever in de grootste ontroering. Het oogenblik na-

dert welligt, dat ik den roover mijner pleegdochter tot verantwoording zal roepen — maar die roover had eenmaal mijn bloedverwant moeten worden — hij is het eenig kind van mijnen vriend, op wien hij al zijne hoop gebouwd heeft — doch hebt gij geen anderen grond voor uw vermoeden dan de tijd zijner komst hier?

Dokter BALDER.

Is U niets ter oore gekomen van het ongeluk, dat gister avond bijkans den dood aan een der badgasten berokkende?

VAN HUVELL.

Gustaaf heeft mij er iets van mede gedeeld.

Dokter BALDER.

Ik ben toevallig kort na het geval, met den geredden persoon in aanraking gekomen en heb hem leeren kennen als den ondankbaarsten der menschen, iemand dien ik tot alles wat boos is, in staat acht — nu, die geredde was den zich noemenden Brown, en zonder dat ik rekenschap weet te geven van mijn vermoeden, gaat sedert die ontmoeting gedurig de gedachte in mijnen geest om. »Zulk een ondankbaar mensch is ook in staat een meisje, na haar op het dwaalspoor te hebben gebragt, aan haar lot over te laten." — Of mijne menschenkennis mij bedrogen zal hebben kan ieder oogenblik aan het licht worden gebragt. — Wapen U dus met bedaardheid Vriend. — Ik zal onderzoeken of de bedoelde persoon spoedig kan worden verwacht, neem gij zoo lang plaats onder de warande. *(Hij vervoegt zich tot van Geelsen.)* Zoo mijnheer van Geelsen, gij schijnt het gisteren in zee weg te hebben gekregen.

VAN GEELSEN, *de courant nederleggende.*

Dokter vergeet dat er nog andere oorzaken kunnen zijn, waardoor men eene verkoudheid kan opdoen.

Dokter LDER, *lachende.*

Dat zal u niemand minder betwisten dan ik, maar al ware het zoo, gij zoudt u toch nog gelukkig kunnen noemen het gevaar gisteren zoo gelukkig ontkomen te zijn — het had u ook kunnen treffen. Hoe of het met den patient gegaan is van nacht?

VAN GEELSEN.

Ik denk dokter, dat gij hem spoedig hier zult zien, straks was hij ten minste al weder op en zag er uit alsof hem niets deerde.

Dokter BALDER, *met een veel beteekenenden blik tot van Huvell.*

Hij schijnt voor geen kleintje vervaard, die mijnheer de schilder.

TIENDE TOONEEL.

DE VORIGEN, BROWN.

Dokter BALDER, *zoodra hij Brown ziet, die stilzwijgend de courant opneemt en zitten gaat, wenkt van Huvell, die hem tot voor op het tooneel volgt.*

Welnu?

VAN HUVELL, *het oog op Brown gericht, in vervoering de hand van Balder vattende.*

God zij geloofd! Hij is het niet — *(in tranen uitbarstende.)* Maar mijne arme Lucia dan?

Dokter BALDER, *(hij blijft met gebogen hoofd eenigen tijd nadenkend staan.)*

En toch! — *(ter zijde.)* dan moet de tweede proef gewaagd — maar die zal ook de ontwijfelbare waarheid aan het licht brengen. *(Luid.)* Van Huvell, goede vriend! alle hoop is immers nog niet vervlogen. Wie weet hoe spoedig

wij hem, dien wij zoeken, hier zullen zien. *(Ter zijde.)* O mogt ik hem nu reeds, ware het slechts ook één enkele lichtstraal doen opgaan, maar, dan vindt hij *Haar* wel terug, maar het voornaamste, hare eer wordt niet gered, en daarbij, ik acht mij ook niet van den pligt ontslagen om dien verdwaalden (*op Brown wijzende*) zoo mogelijk nog op den regten weg terug te brengen. (*Luid.*) Kom vriend, verwijder u van hier. — Zoodra mijne bezigheden het veroorlooven, ziet gij mij weder bij u.

(Van Huvell gaat diep bedroefd en langs denzelfden weg naar het badhuis terug, terwijl dokter Balder zich met spoed naar de woning van Zeeschelp begeeft.)

ELFDE TOONEEL.

VAN GEELSEN, BROWN, VERBALEN, Dokter BALDER, LUCIA, JOHAN.

VAN GEELSEN, *verlaat zijne zitplaats.*

Wie of dokter daar bij zich had, dat kan de vreemdeling wel zijn die gisteren gekomen is, en zoo ik hoor een vermogend man moet wezen. (*Hij haalt een pakje papieren uit den zak.*) Als ik hem in persoon niet te spreken kan krijgen schrijf ik hem eens een beleefd briefje, ten geleide van eenige prospectussen — de vangst is hier niet ruim geweest. — De philantropie is beter te exploiteren als de bloemen op de glazen vriezen, dan bij het ondergaan van eene badkuur. Bij enkele herstellenden reusseert soms een loopje op hun zak, maar zoo lang de ledematen stijf blijven, blijft het hart ook koud. Ik zal dan ook met dien rijken vreemdeling zoo lang maar wachten, tot dat ik hem wat vlugger zie loopen. (*Hij bladert de prospectussen door.*)

De statuten van de waarheidsvrienden-vereeniging heb ik waarlijk nog allen! Men wil ze niet eens aannemen! — Neen, dan gaan de bewaarscholen, spaarkassen, afschaffingen van slavernij en sterke drank tegenwoordig beter. Daar komt wat beweging in.

BROWN.

(Hij slaat hevig met de rotting op de tafel.)

VERBALEN, *buiten komende.*

Mijnheer?

BROWN.

Een glas rum.

(Verbalen wil zich verwijderen.)

BROWN.

Zeg eens Verbalen! *(laatst genoemde komt terug.)* Is de badknecht al weder naar zee?

VERBALEN.

O ja mijnheer, al sedert lang, zult gij het weder eens wagen?

BROWN.

Ja! waarom niet? Breng mij eerst maar wat verwarmends. *(Verbalen vertrekt.)*

VAN GEELSEN, *aarzelend Brown naderende.*

Gebruikt gij die rum als medicijn?

BROWN, *bits.*

Ja! als tegengift tegen het Zeewater, dat gij mij gisteren hebt laten drinken.

(Gedurende dat gesprek, ziet men dokter Balder met Lucia een oogenblik in de deur van Zeeschelps woning en laatstgenoemde hevig ontstellen op het zien van Brown — Beiden gaan oogenblikkelijk de woning weder binnen.)

VAN GEELSEN.

Gij schijnt nog boos te zijn mijnheer.

BROWN, *opstaande.*

Mij dunkt dat daar genoegzame grond voor is — en wilt gij er meer van hebben dan hebt gij slechts te kiezen tusschen...

VAN GEELSEN, *ontsteld.*

Gij... gij schijnt te vergeten, dat het duel met alle beginselen van philantropie in strijd is en dat...

BROWN, *in lachen uitbarstende.*

Gij... gij schijnt te vergeten, dat ik U wilde laten kiezen, niet tusschen degen of pistolen — maar tusschen een glas rum en een glas cognac! en ik geef U permissie om het als medicijn te gebruiken. — Wat kiest Gij?

VAN GEELSEN, *angstig.*

Als medicijn? maar mij mankeert niets.

BROWN, *spottende.*

Zeg dan maar dat gij het tegen de vrees genomen hebt. Dokter BALDER, *komt uit de woning van Zeeschelp, het laatste gesprek aangehoord hebbende.*

De Heeren schijnen het niet eens te zijn, dunkt mij?

BROWN.

Neen! Dat is ook zoo — hij weet niet of hij cognac of rum zal gebruiken.

Dokter BALDER.

Dat is zeker geen belangrijk verschil, immers voor u niet mijnheer, die, vergeef mij de uitdrukking — het leven niet van eene zeer ernstige zijde schijnt te beschouwen.

BROWN, *lachende.*

Is u dat soms gebleken uit onze weifeling tusschen cognac en rum.

Dokter BALDER, *met waardigheid.*

Neen! dat is mij gebleken toen ik u van voor de poorten

des doods gerad, uw gemoed vervuld zag, — niet van dank tot den liefderijken Redder daarboven, maar van zorg voor nietige aardsche dingen, — en geloof mij, zoo iemand acht ik niet in staat om zich tot heil van zijnen medemensch eene opoffering te getroosten, of een genot te ontzeggen.

BROWN.

Aha! nu vat ik u — gij wilt een afschaffer van mij maken — daar deug ik waarachtig niets voor.

Dokter BALDER.

Dan zou ik even dwaas handelen — hetzij met verlof gezegd — als straks de heer van Geelsen — zulke onhandige pogingen schaden de goede zaak meer dan de verregaandste onverschilligheid; men geve zelf het voorbeeld der onthouding, en, des gevraagd zijn oordeel en inzigten met zachtmoedigheid te kennen — dat is de weg dien ik gewoon ben te volgen, bij eene bestrijding van een kwaad, dat meer verwoesting in de maatschappij aanrigt dan de langdurigste oorlogen. De goede God schenkt bij aanhoudendheid allerlei zegeningen, maar wat doet de mensch? Hij misbruikt dien zegen en verbrandt het noodigste voedsel tot eenen schadelijken prikkel — doch wij zullen het op dat punt zoo spoedig niet eens worden, buitendien moet ik mij verwijderen, mijne patiënten wachten mij, adieu heeren!

BROWN, *schamper en terzijde.*

Met al uw mooi praten hoop ik evenwel uit uwe handen te blijven, Heer dokter! *(Luid tegen van Geelsen.)* Ik zal een kopje anijsmelk voor U bestellen hoor! vaarwel. *(hij gaat het badhuis binnen.)*

VAN GEELSEN.

Ik dacht waarlijk dat de vent mij daar straks wilde uit-

dagen. — Dat zou' een mooije historie geweest zijn, een philantroop! *(Hij doet even als of hij schermt.)*

JOHAN, *hij presenteert van Geelsen een glas rum op een blaadje.*

Gebruikt mijnheer er ook een klontje in?

VAN GEELSEN, *boos.*

Loop naar den duivel met je klontjes — dat heb ik niet besteld — dat is voor den schilder. — *(Hij gaat verstoord naar binnen, gevolgd door Johan, die moeite heeft zijn lagchen te bedwingen.)*

TWAALFDE TOONEEL.

BROWN, Vrouw ZEESCHELP.

BROWN.

Nu voor de laatste maal de netten uitgezet! Zij zal en zij moet de mijne worden, al zou het mij ook de zwaarste offers kosten, nog die ééne en dan.... Schrikkelijke onwederstaanbare hartstogt, die mij gewis ten verderve zal leiden, en dien ik toch geen kracht meer heb te bestrijden, die mij van het eene kwaad tot het andere, ja tot boosheden gebragt heeft, waartoe ik mij van nature onbekwaam zou hebben geacht. — En toch! sedert ik den dood onder de oogen heb gezien gaat er iets bij mij om, dat mij aan mijne jeugd herinnert, toen nog eene roepstem daarbinnen mij van het kwade terug trachtte te houden.... doch neen, nu is het te laat. — De slagtoffers zijn niet meer te redden, en terug te keeren, dat zou *nu* zwakheid zijn. *(Hij gaat naar de woning van Zeeschelp en klopt na eenige aarzeling aan de deur.)*

Vrouw ZEESCHELP.

(*Zij ontstelt op het zien van Brown en dringt hem onwillekeurig van den ingang der woning terug.*)

BROWN.

Hoe is het vrouw Schelp? Gij behoeft niet bang te zijn dat ik uw huis stormenderhand zal innemen.

Vrouw ZEESCHELP.

Ach, heer schilder, neem het mij niet kwalijk, maar ik ontstelde toen ik u zag — mijn man heeft mij verboden u verder aan te hooren en hij zegt, liever de nagels van zijne handen te willen opeten, dan zijne dochter u toe te vertrouwen.

BROWN.

Zoo, heeft hij dát gezegd! — Gij weet zeker dat ik gisteren avond bestolen ben geworden?

Vrouw ZEESCHELP.

Ja! maar daar weet mijn man niets van.

BROWN.

Dat zal hij dan voor den regter te bewijzen hebben, niemand dan hij, heeft mijne kleederen aangeraakt.

Vrouw ZEESCHELP.

Het is wel mogelijk, maar Schelp heeft gezegd, dat hij uw leven niet gered zoude hebben om u daarna te bestelen, en dat, als hij toegaf aan uw verlangen, uit vrees voor den Regter, hij juist den schijn van schuld op zich zou laden en....

BROWN, *neemt haar ter zijde.*

En als ik den regter dan zeg: »Die man heeft voor vroegere misdaden reeds meer in de gevangenis geboet, en...."

Vrouw ZEESCHELP, *legt hem verschrikt de hand op den mond.*

Om Godswil mijnheer, houd op. (*Zij werpt zich op de*

knieën.) O dat niemand u hoore. — Zeg mij wat gij verlangt, — in alles zal ik u te wille zijn, maar ik bid u, spaar de eer van mijnen man en van mijn kind, niets dan die is ons meer over gebleven.

BROWN, *haar opheffende.*

Gij brengt Fockje heden avond ten zes ure in het Badhuis, en alles zal vergeten zijn.

(*Hij verlaat het tooneel.*)

Vrouw ZEESCHELP, *weenende.*

Het zal geschieden.... maar mijn arme man zal het niet te weten komen en later eerst vernemen, voor welken prijs wij op nieuw zijne eer hebben moeten redden. Maar ook voor de eer van de dochter zal eene moeder weten te waken!

VIJFDE BEDRIJF.

Eene kamer in het Badhuis, onmiddelijk naast die van van Huvell waartoe eene deur ter linkerzijde van het tooneel toegang verleent. Op den voorgrond eene canapé en schilderezel waarop een onafgewerkt paneel, voorts jagtgereedschap en pistolen aan den wand en verder ameublement.

EERSTE TOONEEL.

BROWN, JOHAN.

BROWN, *Hij onderzoekt de deuren terzijde van het tooneel of die gesloten zijn en wil op zijn horologie zien hoe laat het is, doch herinnert zich dat hij er geen meer heeft.*

In een Logement — en geen horologie te bezitten! Het is alsof mij die vervloekte historie aan zee ook telkens herinnerd moet worden, — geen oogenblik kan ik die gedachte van mij verwijderen en of ik waak of slaap, altijd is het mij alsof de grond mij zal ontzinken, zoodra ik maar in eenzaamheid ben. — Dat is niet uit te houden. (*Na eenig zwijgen.*) Twee wegen staan er nog voor mij open, van hier te vlugten om onder het ouderlijk dak een ander mensch te worden — of nieuwe verstrooijing, nieuwe avonturen — maar dan ook nieuwe schuld! (*In nadenken verzonken.*) Doch al wilde ik ook terugkeeren, de gedachte aan die onschuldige slagtoffers, zal mij over den Oceaan vervolgen! — Hoe zal ik het beeld ontvlugten van dat trouwe Duitsche meisje, dat alles voor mij opofferde, ouders, vrien-

den en die met haar aanvallig kind — met *mijn* kind telkens mijne komst met zooveel verlangen te gemoet ziet.... En Lucia! — die onschuldige reine ziel, de toekomstige gade van den vriend mijner jeugd, wat is er van u geworden in het vreemde land; de kinderschoenen naauwelijks ontwassen. — Neen! ik kan niet terugkeeren. Ik zou dien vriend onder de oogen moeten zien, wiens geluk ik in zijne Lucia verwoestte! — voorwaarts dus op den weg, die ten verderve leidt — maar die mij toch ook zoo veel zoets, zoo veel belangwekkends heeft opgeleverd! (*Op het schietgeweer aan den wand wijzende.*) Er blijft mij altijd ook nog een derde weg over! (*Hij trekt hard aan de schel en neemt op de canapé plaats.*)

JOHAN.

Wat is er van uwen dienst?

BROWN.

Hoe laat?

JOHAN.

Het zal kwartier voor zessen zijn, mijnheer

BROWN.

Breng mij wijn! (*Johan wil zich verwijderen.*) Hier, nog een oogenblik — om 6 uur zal vrouw Zeeschelp zich met hare dochter laten aandienen. Laat haar onmiddelijk binnen en zorg dat ik niet gestoord worde. — Ik ben voor niemand te spreken.

JOHAN.

Mijnheer!

BROWN.

Welnu?

JOHAN.

Dat blonde meisje dat hier dikwijls bij Dominé komt

is de dochter van den schoolmeester uit de stad. Ik ben er eindelijk achter gekomen.

BROWN.

Goed Johan! — Ziedaar! (*Hij geeft hem een stuk geld.*) En nu wijn — spoedig!

JOHAN, *vertrekt.*

Dank u wel mijnheer!

BROWN.

Hoe de moeder verwijderd gekregen? Als het niet anders kan, dan maar weder gedreigd. — Ik had nooit gedacht dat zulke gemeene menschen zoo op hunne eer gesteld waren; had ik dat maar eerder kunnen vermoeden. — En zoo zal de dochter ook in mijne magt moeten komen.

(*Johan brengt wijn, dien hij voor Brown op de tafel plaatst. Terwijl Brown met gretigheid eenige glazen wijn verzwelgt, zet Johan schijnbaar eenige meubelen in order en weet onopgemerkt het slot der linkerzijdeur te openen, waarop hij zich verwijdert.*

BROWN, *zich het zweet van het aangezigt droogende.*

Zie zoo! dat doet den vorigen moed herleven. (*Hij schenkt zich nog een paar malen in.*

TWEEDE TOONEEL.

DE VORIGEN, Vrouw ZEESCHELP, LUCIA.

(*Laatstgenoemde gekleed als Foelkje, met ontbloote armen en met een digte sluijer over het gelaat.*)

JOHAN.

Kan ik vrouw Zeeschelp maar binnen laten?

BROWN, *zet ontsteld het glas neder.* (*Terzijde.*)

Hoe is het nu met mij, bang voor een meisje! (*Luid.*)

Ja Johan. *(Lucia komt door vrouw Zeeschelp ondersteund het vertrek binnen.)* Nader moeder Zeeschelp — maar wat is dat voor comédie? — Is uwe dochter bang voor de muggen? *(Op Lucia toegaande, wil hij haar den sluijer afrukken, doch zij wijkt terug.*

Vrouw ZEESCHELP.

Mijnheer had mij gezegd dat hij alleen maar de armen van Foekje na te schilderen had, en ik heb het goede kind anders niet mede kunnen krijgen. *(Zij beproeft de mouwen van Lucia's kleed nog iets hooger op te schuiven.)* De mouwen kunnen nog wel iets hooger als het noodig is mijnheer!

BROWN, *zich bezinnende.*

Dat is ook waar vrouw Schelp, daaraan had ik in 't geheel niet meer gedacht. *(hij neemt geld uit de beurs)* Ziedaar! hier is Uw geld.

Vrouw ZEESCHELP.

Neen mijnheer, geld vooruit verlang ik niet. Dat vindt zich later wel.

BROWN.

Ook goed!..... Dag moeder Schelp.

Vrouw ZEESCHELP, *hem veel beteekenend aanziende, blijft nog onbeweeglijk staan.*

BROWN.

Dag vrouw Schelp! — Ga nu maar gerust heen hoor!

Vrouw ZEESCHELP, *op haar hart wijzende.*

En klopt het U daar binnen nu niet een beetje, Heer?

BROWN, *in lagchen uitbarstende.*

Neen moeder volstrekt niet. *(Hij dringt haar zacht naar de deur en sluit die achter haar digt. Even te voren is de linker zijdeur voorzigtig geopend en op een kier gezet.)*

DERDE TOONEEL.

BROWN, LUCIA, VAN HUVELL, Dokter BALDER.

BROWN.

Ah! eindelijk! — Lief kind, kom gij nu maar gerust nader — U zal niet het minste leed geschieden, — maar doe mij één pleizier en laat ik u dat akelige ding van uw hoofd halen. Dat ziet er even eens uit, alsof de vriendelijke maan zich achter een onweêrswolk verschuilt. — Kom! (*Hij wil haar den sluijer afligten.*)

LUCIA (*op nieuw achteruit wijkende.*)

Evenzoo bedekt zich de beleedigde menschheid het aangezigt, wanneer der onschuld snoode lagen wordt gelegd!

BROWN (*verwonderd maar schamper.*)

Wat zijn dat voor woorden! — Nu geloof ik waarlijk, dat gij eene les van buiten hebt geleerd.

LUCIA (*met waardigheid.*)

Doch niet altijd triomfeert de boosheid. De Almagtige, die de onschuld bewaakt, is wel langmoedig; maar eindelijk nadert met volle zekerheid het uur der vergelding en dan! dan neemt Zijne magtige Hand het floers der verblinding van des boozen gelaat; — dan ontdekt Hij hem in al zijne afschuwelijkheid aan zich zelven.

BROWN (*met de grootste verbazing en ontroerd terugdeinzende.*)

(*terzijde.*)

Hemel! wat hoor ik! — maar, (*in lagchen uitbarstende.*) Zou ik mij nu door een eenvoudig Visschersmeisje laten verschalken. — Kom deern nu niet langer komedie gespeeld. (*Hij tracht haar weder te naderen.*)

LUCIA (*in klimmende opgewondenheid.*)

Het vriendelijk hemellicht, dat gij meent te zullen aanschouwen, zal u een vlammend wraakzwaard worden. — Trek dus den sluijer niet weg, die vroegere misdaden bedekt houdt, en zoo er nog eenig menschelijk gevoel in uwe borst aanwezig is, waag u dan niet een gelaat te ontsluijeren!..., dat u verpletteren zal.

BROWN, *gaat wankelend en het oog onafgewend op Lucia geslagen naar de tafel, waar hij een glas wijn inschenkt.*

Geesten zijn er toch niet! — (*wild lagchende.*) Gekheid! — Nu is het genoeg! — (*hij stormt op Lucia los en ontrukt haar den sluijer.*)

LUCIA, *roerloos staan blijvende.*

Gij hebt het dan gewild!

BROWN, *hij staart haar verplet aan en stort zich met de handen voor het gelaat op de canapé.*

Lucia!

LUCIA, *op hem toegaande.*

Ja — Lucia! De dwaze, maar God zij vurig gedankt! onschuldige Lucia. — Dwaas, toen zij in kinderachtige opgewondenheid eene loopbaan koos, die hare krachten te boven zoude gegaan zijn, en toen gij u van die opgewondenheid bediendet, om haar tot uw slagtoffer te verlagen. — En dit deedt gij onder den schijn van hare menschlievende gevoelens te deelen — den naam aannemende van den vriend uwer jeugd, zonder welken gij geen toegang tot haar hart zoudt hebben gekregen. — De brieven die door haar werden afgezonden, om haren eenigen bloedverwant, haar geliefden pleegvader, (*zij droogt hare tranen*) van hare vlugt te onderrigten, hieldt gij terug en toen gij zeker meendet te zijn van uw slagtoffer, toen gij haar, ver van de haren, in het vreemde land hadt ge-

voerd; — toen vertoondet gij u in het ware daglicht; — maar toen ook ontvlugtte zij u, alsof zij eene adder had aangeraakt, — en — op den weg van kommer en ellende, die zich toen voor haar opende, heeft het God behaagd haar een ander slagtoffer uwer booze lusten te gemoet te voeren — die (*weenende*) op haar sterfbed boete heeft gedaan voor de zonde, waartoe zij door u gebragt werd.

BROWN, *wanhopig.*

Auguste dood! en haar kind?

VAN HUVELL, *door Balder vergeefs teruggehouden, ijlt het vertrek binnen en werpt zich in Lucia's armen.*

O mijne dochter!

LUCIA.

Vader! (*Zij rust eenigen tijd sprakeloos aan de borst van van Huvell.*) — Kan ik op vergeving hopen? — Zult gij uwe berouwhebbende pleegdochter, die U zooveel leed berokkende hare dwaasheid kunnen vergeven?

VAN HUVELL. *(Omhelst haar op nieuw.)*

Ik heb alles aangehoord, geliefde! — Gij hebt boete gedaan voor die dwaasheid; ik heb, dank zij de liefderijke zorg der Voorzienigheid, niet alleen mijne Lucia teruggevonden, maar ik ontvang haar terug, zooals mijne onvergetelijke zuster haar mij achter liet, rein en onschuldig. (*Op Brown wijzende, die op de canapé gezeten onverschillig voor zich staart.*) Dáár alleen is de schuldige, wiens zondige plannen op de deugd mijner Lucia zijn afgestuit. — Het kwaad dat gij mij hebt toegedacht mensch! heeft God ten goede gekeerd. — Den menschelijken regter zal ik niet inroepen om het aan mij gepleegde kwaad te straffen; daar binnen heeft misschien reeds een ander, vreesselijker regter u voor zijne vierschaar gedaagd. (*Zij vertrekken door de deur ter linkerzijde.*)

VIERDE TOONEEL.

BROWN, *dokter* BALDER.

BROWN, *na het vertrek van van Huvell en de overigen, blijft hij nog eenigen tijd wezenloos voor zich heen staren, maar de stilte om zich heen doet hem opzien en niemand bespeurende, valt hij achterover op de canapé.*

Ja het is zoo als die grijsaard zeide. Er is reeds een vreesselijk regter in mijn binnenste werkzaam. *(Opstaande.)* Dat mag diezelfde regter wel zijn, die mij in de bruisende baren der zee den dood voor oogen hield, den dood dien ik mij altijd heb voorgespiegeld, na een lang leven van genot, en welks aanblik mij nu onvatbaar heeft gemaakt voor dat genot, een aanblik die mijne wilskracht verlamt, en van den man een kind heeft gemaakt — doch heen! nóg man! nóg een wil! — Is er geen genot meer voor mij hier op aarde te vinden — is de moed, de kracht in mij uitgeblusscht om die genietingen voortaan natejagen, dan de dood — dan afgetreden van een tooneel dat mij niets dan foltering en naberouw zou opleveren. (*Hij grijpt een der pistolen van den wand.*) Doch eerst nog hersteld wat te herstellen is. — Mijne Auguste in het graf! men heeft mij in de onzekerheid gelaten waar zich ons kind ophoudt. Maar voor dat kind te zorgen, zal mijne laatste taak zijn. (*Hij zet zich neder om te schrijven, doch er wordt aan de deur geklopt. Hij ziet verschrikt op en doet open.*)

Dokter BALDER.

Ik stoor u welligt, doch eene ernstige tijding voert mij tot u en vergunt gij mij, dan zal ik u bij het overhandigen van dezen brief, in korte woorden mededeelen wat de inhoud daarvan is — want de schrijver daarvan is uw vriend

Leonard Harding, wiens voortdurend verblijf aan de Kaap de goede Hoop zijnen waardigen vader de zekerheid gaf, dat hij het niet was, die den snooden aanslag op Lucia beraamde. In zijne vreugde geeft hij daarvan berigt aan mijnen vriend van Huvell en voegde daarbij dezen brief. *(Hij geeft hem dien.)* waarin zoo ik vrees eene noodlottige tijding voor u ligt opgesloten. — Indien gij dien zelf verlangt te lezen, zal ik mij terstond verwijderen, maar —

BROWN, *in bedrukte houding.*

Neen! — blijf — ik heb geen moed dien brief te openen, uit uwen mond wil ik mijn vonnis vernemen.

Dokter BALDER.

Dat, wat ik u heb mede te deelen mijnheer, moge u tot andere voornemens opwekken, dan er thans nog *(hij wijst op het pistool)* in uw binnenste omgaan. — O! dat zou een verschrikkelijk einde zijn, van een verspild, van een verschrikkelijk leven. — Doch, wat zeg ik, het einde! neen! het *begin* van eenen rampstaat zou dat wezen, door geen zingenot, door geen zelfmoordende hand meer te ontvlugten. — Mijne kennis van het menschelijk hart, de zielstoestand waarin ik u sedert de ramp aan zee aantrof, gaf mij te vermoeden dat zulk een vreesselijk besluit bij u zou levendig worden en tot rijpheid komen — maar dat er voor u nog een liefderijk God waakt, o merk het op uit de omstandigheid die mij tot u voert, en uit de taak die gij voor eenen stervenden vader hier op aarde nog te vervullen zult hebben.

BROWN, *in tranen uitbarstende.*

Mijn vader dood! — O! dan toch onbewust gestorven van de schuld zijns eenigen zoons?

Dokter BALDER.

Ja! daarvan wist hij niets, maar vernem nu wat uw vriend Leonard zelf over dat sterven aan zijnen Vader schrijft.

(hij leest den brief voor.) »De brief dien ik aan mijnen ouden »schoolmakker William Brown hierbij voeg, bevat helaas de »doodtijding zijns waardigen Vaders. Hij is kalm en gelaten »in mijne armen gestorven, en het eenige wat hem ver»ontrustte op zijn doodbed, was de herinnering aan een »treffend geval, dat hem op mannelijken leeftijd overkwam »en dat zich nu weder in alle klaarheid aan zijnen geest »opdeed. Op eene reis naar Frankrijk namelijk, die hij »als gezagvoerder van een rijk beladen schip bijkans vol»bragt had, leed hij schipbreuk op de Hollandsche kust, en »was hij de eenige, die door den moed en de volharding van »eenen visscher, bewoner dier kust, het leven er afbragt. »Deze man alleen had die redding, door ieder als een roe»keloos waagstuk uitgekreten, volbragt, en niet genoeg hem »het leven gered te hebben, nam hij den schipbreukeling »in zijne woning op en verpleegde hem gedurende vele »weken, toen eene zware ziekte op de redding volgde. — »De eenige belooning die de edele visscher bij zijn vertrek »wilde aannemen was *(hij ziet Brown aan)* een gouden »horologie en welke moeite de oude Brown ook later in het »werk stelde, om zijnen redder op te sporen", *(terzijde)* toen was zeker de gevangenis zijn verblijf »alles bleef vruchte»loos, en nu in de laatste oogenblikken zijns levens, draagt hij »zijnen zoon het onderzoek op, of die man nog in leven »is, en of, zoo hij dood mogt zijn, kinderen zijn overge»bleven, aan wie zijn kind, zijn zoon de schuld van den »vader konde afdoen." — Het horologie dat als bewijs kan strekken, beschrijft hij naauwkeurig naar de opgave van den stervenden Brown.

BROWN, *staart hem met angstige blikken aan.*

En de naam van den redder mijns vaders?

Dokter BALDER.

Dien lees ik niet in den brief, doch vermoedelijk zal Leonard u dien gemeld hebben. *(Brown betast den brief, doch hem schijnt de moed te ontbreken dien te openen.)* Kom, vat moed, ik ga nu van hier, maar verlaat u niet zonder dat gij de plegtige belofte aflegt, dat gij de taak die uw stervende vader u op het harte lag, zult volbrengen. — Belooft gij dat?

(Brown reikt hem met gebogen hoofd de hand. Dokter Balder verlaat het tooneel.)

VIJFDE TOONEEL.

BROWN, *hij werpt zich weenende op de Canapé, breekt den brief open en leest.*

»Vriend mijner jeugd!" — Ja zoo was het voorheen, *(hij gaat voort met lezen, en staat eenige oogenblikken daarna plotseling op met den uitroep.)* Zeeschelp! »Zeeschelp heet de redder van uws vaders leven!" — Zeeschelp! — Hij was ook de redder van het mijne! — En ik? *(Hij barst in tranen los.)* Ik loonde hem met de schande zijner eenige dochter. Ik riep de hulp van eenen onverlaat in, om hem ten val te brengen — *(nadenkende)* en, zoo iemand werd nog in 't leven gespaard! — Voor zulk een onmensch werden twee menschenlevens in de waagschaal gesteld? *(Na eenig stilzwijgen op plegtigen toon.)* Vader, uw zoon aanvaardt de taak die gij in uwe laatste oogenblikken hem oplegdet — van nu aan zal hij het kwaad dat hij bedreef trachten goed te maken! — Onbegrijpelijk Wezen, die mij in Uwen toorn niet vernietigde, nog waag ik het niet mijne handen tot U op te heffen, later — O! later hoop ik dat

voorregt meer waardig te zijn — Vooraf wil ik vergiffenis van de menschen trachten te erlangen, en dan....

De scherm valt.

ZESDE TOONEEL.

Hetzelfde tooneel als in de beide eerste bedrijven.

Dokter BALDER, VAN HUVELL, LUCIA *onder de warande gezeten.*

Dokter BALDER, *opstaande, gevolgd door van Huvell en Lucia.*

Gij kunt gerust zijn vriend! op het oogenblik dat ik den ongelukkige verliet, waren alle gedachten aan zelfmoord uit zijne ziel verwijderd. — Hij werd beheerscht door het ernstig voornemen om den laatsten wil zijns vaders te volbrengen, en, bedrieg ik mij niet dan is hij reeds op weg naar de badplaats om Zeeschelp daar te ontmoeten.

VAN HUVELL.

En is u nog niets bekend ten opzigte der beide vermiste horologiën?

Dokter BALDER.

Neen! de policie is werkzaam, doch een onderzoek ten huize van dien Links gedurende zijne afwezigheid gedaan, leverde niets op.

VAN HUVELL.

Als bewijsstuk dat Zeeschelp waarlijk de redder van den ouden Brown was, zal het toch noodig zijn, dat het onderzoek daarna met kracht worde doorgezet.

Dokter BALDER.

Ja, en nog te meer omdat de eer van den braven man

er mede gemoeid is. Gij weet, op het dorp is men er van bewust dat Zeeschelp van den roof der horologiën verdacht is geworden.

ZEVENDE TOONEEL.

DE VORIGEN, BROWN.

(Laatstgenoemde gaat naar de woning van Zeeschelp, doch van Huvell ziende, wendt hij zich tot hem en blijft met neêrgeslagen blikken voor hem staan.)

Dokter BALDER, *Brown bij de hand nemende.*

Nader vrij mijn vriend. Uwe komst te dezer plaatse getuigt van den gunstigen ommekeer die in Uw gemoed heeft plaats gevonden. Er is hier veel goed te maken doch....

VAN HUVELL, *op Brown toegaande.*

Ik wil U de taak verligten jonge man en de verwijtingen terughouden die in mijne borst opwellen. De eerste schrede op den beteren weg is nu afgelegd. O! volg nu verder de leiding der Voorzienigheid, die U zoo liefderijk bewaard heeft. — Niet waar Lucia, ook gij dierbaar kind, reikt hem de hand van vergeving, al huivert die hand ook bij aanraking van hem die U meer dan het leven heeft willen ontnemen.

BROWN, *knielt in diepe ontroering beider handen in de zijne.*

Het ontbreekt mij thans aan woorden om uit de volheid van mijn gemoed den dank uittespreken — en toch trilt er nog eene snaar in mijn binnenste, die tot zwijgen moet worden gebragt. — Lucia! — Uwe plegtig uitgesproken woorden eindigden straks met eene doodstijding van haar, die mij lief was, de eenige die mij door hare trouw, met

telkens wederkeerende liefde tot zich trok — zeg mij, heb ik U goed verstaan — is zij....?

LUCIA.

Gij hebt mij goed verstaan! — Ik heb hare door zondenschuld moede gekreten oogen toegedrukt. (*Brown wendt zich snikkende af.*) Toen ik U ontvlugtte, stond aan den ingang van het Hotel eene jeugdige vrouw, die ik uwen naam hoorde uitspreken — aan haar deelde ik in mijne angst uw opzet mede, waarop zij mij drong haar te volgen en mijn intrek voorloopig bij haar te nemen — kort daarop overviel haar eene krankte en nog dank ik er den liefderijken God voor, die mij op zoo wonderbare wijze tot haar zond en die mij vergunde om in het vreemde land eene zondaresse te behouden — niet van den ligchamelijken dood, dien zij op het laatst biddend inriep, maar voor het eeuwig verderf. — Zij stierf met uwen naam op de lippen, de vergiffenis in het hart — de hoop op uwen zedelijken terugkeer met zich medenemende in het graf! — Toen ik haar laatste overschot onder de groene zoden had zien nederleggen, was mijne taak daar ten einde gebragt.

Dokter BALDER, *tot Brown.*

Ja! Zij was wél ten einde gebragt — doch verneem nu ook wat zij heeft moeten lijden en ondergaan om in haar Vaderland terug te keeren....

LUCIA.

Ik bid U spreek daar niet van! — Het was de geregte straf voor mijne dwaasheid dat ik, jeugdig kind, wel naar het voorbeeld van andere edele vrouwen, maar door eene onberaden vlugt en de inspraak volgende van mijn hoogmoedig en roemzuchtig hart, mij aan eene zaak dacht te wijden die andere drijfveeren vereischte — doch de Algoe-

de heeft mij bewaard en in de armen van Hem, dien ik lief heb, teruggebragt. (*Zij omhelst van Huvell.*)

BROWN, *in angstige verwachting tot Lucia.*

En — mijn arm kind?

(*Dokter Balder verwijdert zich onopgemerkt en gaat Zeeschelps woning binnen.*)

LUCIA, *Brown met aandacht gadeslaande.*

Het kind der arme Auguste leeft en ik hoop één harer vurigste wenschen op te volgen, door het weesje onder mijne bescherming te nemen — zij is bij achtenswaardige burgerlieden opgenomen.

BROWN, *op plegtigen toon.*

En als ik nu mijn kind — mijn eigen bloed uit uwe handen terug eisch en haar in alle regten stel, waarop zij als mijn kind aanspraak kan maken — Zult gij dan nog....

ACHTSTE TOONEEL.

DE VORIGEN, VROUW ZEESCHELP, FOEKJE, AUGUSTE.

(*Laatstgenoemden volgen dokter Balder die Auguste tot Lucia voert.*)

LUCIA, *zij legt het kind in de armen van Brown.*

Neen! dan zal uw kind u terug gegeven worden!

BROWN, *ontroerd.*

Geliefd kind! — Aan u zal ik trachten te vergoeden, wat ik aan de zalige moeder ben te kort gekomen. (*Men hoort een verwijderd geluid van muzijkinstrumenten.*)

Dokter BALDER, *hij neemt van Huvell terzijde.*

Ja vriend, thans wacht u eene kleine verrassing. De jeugdige bewoners van het kinder-badhuis verlangen den

man te aanschouwen, die de grondlegger was van hun geluk; en den wensch om in kinderlijke klanken den edelen stichter hunne zwakke hulde te brengen, mogt ik niet tegen gaan.

NEGENDE TOONEEL.

DE VORIGEN, VAN GEELSEN, Mevrouw VAN GEELSEN, VERBALEN.

Eenige jongens en meisjes uit het Kinder-Zeebad. Direkteur van het gesticht en visscherlieden. Een drietal der jongens met muzijkinstrumenten blazen een marsch, andere dragen fakkels.

VAN GEELSEN, *hij komt met zijne moeder en Verbalen op het geluid der muzijk uit het Badhuis.*

Eene serenade waarschijnlijk! (*ter zijde.*) Zou dat mij gelden?

Mevrouw VAN GEELSEN.

Ik lag zoo lekker in den dommel en nu word ik door zulke ellendige muzijk gestoord!

VAN GEELSEN.

Gij hadt mij ook al lang genoeg met uw gesnork gehinderd mama; dat is waarlijk ook geene mooije muzijk!

(*De kinderen komen paarsgewijze en voorafgegaan door den direkteur op het tooneel, dat daardoor weder geheel verlicht is. De muzijk houdt op en een knaapje nadert met bloembouquetten den Heer van Huvell.*)

EEN KNAAPJE.

Als 't arme wicht van honger weent,
Als hem geen moeder hulp verleent,
Als hem bij 't eerste levenslicht
De dood zijn oudren rooft —
Dan plengt de menschenvriend een traan
En trekt hij zich die kleinen aan.

Maar als bij armoede en ellend
Die dood ook nog zijn boden zendt,
In kwalen, ziekte of gebrek,
Dan krimpt het menschlijk hart.
Dan rijst een vraag tot Hem omhoog,
Die 't arme wicht aan 't niet onttoog.

Doch dan ook daalt weêr hulpe neêr —
Dan zendt d' Erbarmer nog veel eer
In menschenvrienden, rijk aan goud
Maar rijker nog aan liefd!
Genezing, brood en lafenis —
En 't kind treurt niet meer om 't gemis.

VAN HUVELL, *aangedaan.*

Ik dank u kinderen — ik dank u! wat ik voor u deed was het minst zware offer. (*Hij drukt dokter Balder de hand.*)

Dokter BALDER.

Neen kinderen! — Hij die tot nu toe als de onbekende menschenvriend dagelijks in uw kinderlijk gebed herdacht werd, gij brengt hem teregt uwe hulde — zonder hem zoudt gij nog onder den last van een ziekelijk ligchaam, een treurig leven te gemoet gaan. — Leve de stichter van

het Kinder Zeebad! (*de kinderen en toeschouwers heffen een driewerf hurah aan*).

TIENDE TOONEEL.

DE VORIGEN, ZEESCHELP, SCHOL.

SCHOL, *hij wendt zich het tooneel opkomende tot van Huvell, terwijl Zeeschelp zich in bedrukte houding eenigzins achter op het tooneel plaatst.*

Woar het hart vol van is, loopt de mond van euver... dat hart hier klopt moar onder een ruwe visscherspij, moar nou ik den man veur me zie, die zooveel ellendige stumpers tot frissche kaerels heit doen opgroeijen, nou, nou mot et er uit... nou wou ik meneer... nou wou ik... dat je over de derde bank in zee lag, alleen om het geluk te mogen hebben je er uit te mogen haalen. (*Algemeen gelach, hij dringt een der visscherlieden terug die van Huvell wil toespreken.*) Neen! ik heb nog niet gedoan — en als meneer eens weêr dezen koers uitkomt, goa dan mien oude Karo.... (*op den visscher wijzende*) neen, goa dan sien twee jongens eens zien! — of dat kinderbad ook goeje vruchten oplevert! — en de man is toch van de straat opgeroapt — op sien vijfde joar kon ie op sien kromme bienen nog niet stoan — en — kiek ze nou reis!

Dokter BALDER.

Ja jongens dat zeewater kan wonderen doen — en nog meer dan kromme beenen regt maken.

BROWN, *zacht tot dokter Balder.*

Dat is wel aan mij bewezen Dokter, doch mag ik nu een heilige pligt vervullen omtrent den goeden Schol, een der redders van mijn leven?

Dokter BALDER, *hij roept.*

Schol! De Heer dien gij gisteren het leven gered hebt, zou U zoo gaarne eene belooning schenken, wat zoudt gij wel het liefst hebben?

SCHOL, *Foekje schalks toelonkende.*

Dat kan *hij* me niet geven Dokter!

Dokter BALDER.

O! nu begrijp ik U (*zacht*) maar hebt gij het meisje wel hartelijk lief?

SCHOL.

Of ik Foek lief heb! nou, hoor, ik moest een aordappel in plaats van een hart in mien lief hebben — zoo als ze bij ons op 't dorp zeggen, als ik dat meiske niet lief had — en we zijn het zamen eens ook heur! moar vader Schelp zegt, ik mot vief guldens in de week verdienen — en ik en karo kunnen er nog moar vier ophoalen.

Dokter BALDER.

Die ééne gulden staat Uw geluk dus in den weg?

SCHOL.

Ja moar in den natied worden de tongetjes weer duurder — en dan zal 't wel goan.

VERBALEN.

Mag ik een woord spreken dokter? — Ik stel den braven Schol aan als tweede badknecht met vrije woning en *f* 5, — 's weeks.

SCHOL, *van blijdschap opspringende.*

Karo! — karo! woar zit je ouwe? — nou zijn onze koetjes op 't dreuge, jongen! — moar woar is vader Schelp toch? Dokter BALDER, *gaat op Zeeschelp toe en leidt hem voor op het tooneel, terwijl hij hem eenige woorden toefluistert.*

ZEESCHELP, *de handen van Schol en Foekje in een leggende, terwijl hij met bewogen stem uitspreekt.*

God zegene U jonge lieden!

SCHOL, *zich bezinnende en met opgetogenheid de aandacht der aanwezigen op zich vestigende.*

Duvekoaters — doar had ik nog het voornoamste vergeten! *(Allen dringen zich om Schol henen.)* Doar loop ik straks even buten op den grindweg te prikkeseeren, woar die Links gebleven mogt zijn en wat zie ik niet wied van me af uit et kreupelhout schieten — de schelm in eigen persoon; moar ie had me ook al in de goaten; dat beleuf ik je — *pak em karo*, riep ik en doar lag de gaauwdief lank uit op het gras en zen bienen in de sloot! Jongens ik had zoo'n lust om em er heele goar intedouwen, moar ik dacht, »die voor de galg geboren is, mot niet in 't woater sterven." Karo had em ook zoo stevig in sien kroag, dat ik op mien dooje gemak sien zakken kon na pluzen — en wat vond ik doar; *(hij haalt de vermiste horologien uit zijne borst en vertoont ze aan de aanwezigen, die een algemeen gejuich doen opgaan)* en nou Heer — *(zich tot Brown wendende en hem de horologien ter hand stellende.)* Wil je me nou een belooning schenken, geef dan Voader Schelp sien eer terug en dan zal Schol riekelijk genoeg beloond zijn!

BROWN, *op Zeeschelp toegaande en hem zijn horlogie teruggevende.*

Zie hier edele man, de gedachtenis terug, die u tot eer en mij tot diepe vernedering strekt — zij werd U eenmaal door mijnen vader geschonken. De herinnering die zich aan dat voorwerp hecht, is mij nu eerst kenbaar geworden en zij vervult mijne ziel met diepe schaamte en be-

rouw; maar, zet de kroon op Uwe menschlievendheid en schenk vergiffenis aan den door U geredden Zoon van den geredden Vader!

ZEESCHELP, *hij sluit Brown in zijne armen.*

God! hoe wonderbaar zijn uwe wegen!

Dokter BALDER.

En nu vrienden, de hoeden af voor den redder van vader en zoon — Leve Zeeschelp! (*Algemeene vivats.*)

TOT HET PUBLIEK:

En gij, inwoners van het weldadig Amsterdam! mogten de weinige proeven van ware menschenliefde, in tegenoverstelling dier valsche philantropie, die koud en ongevoelig, slechts ijdel roembejag en zucht naar onderscheiding bedoelt u niet ongevallig geweest zijn, en ook de voorstelling van het menschonteerende eener enkele botgevierde hartstogt het: Ja! zoo ZIJN ER — op ons ZIJN ER zoo? bij u hebben uitgelokt.